

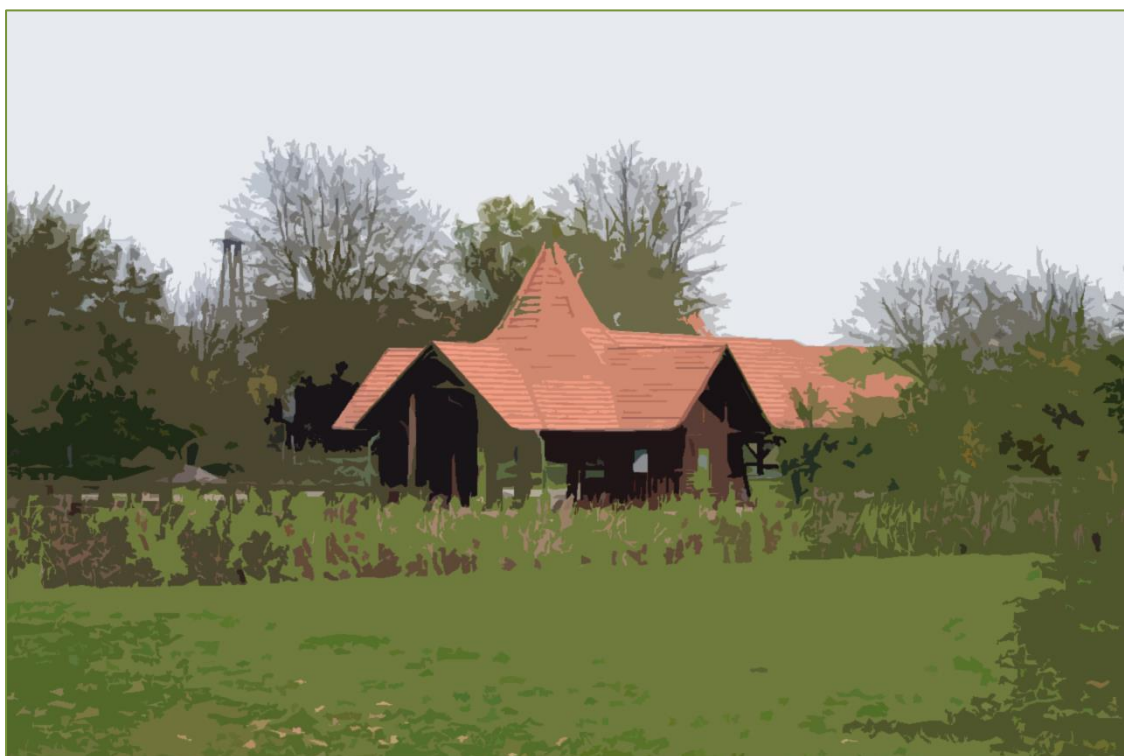

Településképi Arculati Kézikönyv 2017. Ráksi

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés, köszöntő;
2. A település bemutatása, általános településkép, településkarakter;
3. Örökségünk, a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők;
4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával;
5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató, közterületek településképi útmutatója - utcák, terek, közparkok, közkertek;
6. Jó példák bemutatása: épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása;
7. Jó példák bemutatása: sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések;
8. Jó példák bemutatása a helyi lakosság által kitöltött kérdőívek alapján Ráksi településen.

*„Ti kalákában földből tömött
vályogból vetett
kicsiny házacskáék,
fehér pitvarok,
virágos ereszek,
Szülőfalum, terád emlékezem!”*

1. Bevezetés, köszöntő

A településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. Törvény értelmében Községünk településképi arculati kézikönyvet készít, melynek célja, hogy meghatározza településünk jellemzőit, értékeit, eltérő karakterű településrészeit, majd eszerint építészeti ajánlásokat fogalmazunk meg szöveges és képi formában az egységes településképhez való

illeszkedés céljából. Az arculati kézikönyv kidolgozása előfeltétele a településképi rendeletnek, mely megalkotása szintén e törvényből adódó új feladata az Önkormányzatunknak.

Ismerjük meg együtt hát településünket, találjuk meg, fedezzük fel természeti és építészeti értékeinket. Az általunk megfogalmazott ajánlásokkal határozzuk meg az építészeti örökségünk védendő elemeit, az épített környezetünk formálódásának irányát, mutassunk jó példákat, amelyek követésre érdemesek lehetnek mind a településünkön élők, mind a leendő építetők számára. Munkánk csak a településen élők bevonásával lehet teljes, ezért kérem, hogy segítse Ön is munkánkat! Közös sikerünk csak akkor lehet teljes, ha társadalmi párbeszéd és konszenzus alakul ki a jövőnkét illetően.

Legyen Munkatársunk, javaslataik befogadására mindig készen állunk.

Ráksi Község Önkormányzata

2. A település bemutatása, általános településképp, településkarakter

A település bemutatása

Igaltól délre, Szentgáloskér, Igal és Magyaratád közt fekvő 17,15 km² nagyságon elterülő település. Szántódtól, a Balaton partjától 40 km-re, kb. 25 percre fekszik, míg Kaposvártól kb. 24 km-re, kb. 15-25 percre található 400 fős, mezőgazdasági művelésre berendezkedett település.

A település története

Ráksi írott története egészen a középkorig nyúlik vissza, ugyanis 1272-ben említette először egy okirat a települést Villa Rakusiként. Később többféle – Rakossy és Rax, Raksy – alakban találkozhatunk a faluval a dokumentumokban, a név eredetének egyik érdekes magyarázata a következő. A krónikák szerint a község határában csordogáló patak kiváló élőhelye volt egykor a *ráknak*, s egyesek erre vezetik vissza az elnevezést. A vidék birtokosai között az idők során megtalálható volt a Nyulak-szigeti

apácarend, Dombai János, Derssffy Farkas, gróf Batthyány Ferenc és a veszprémi püspökség. A XV-XVI. században közepes nagyságú falu volt Ráksi, s bár a hódoltság alatt megfogyatkozott a népesség, a falu azért mégsem néptelenedett el. Az újabb fejlődés az 1700-as évektől indult meg, sokan megtelepedtek, jelentősen nőtt a lakosság száma. A források 1429-ben már hírt adtak a ráksi plébániáról, templomáról pedig 1740-ben tettek említést először az írások. Az első épület fából készült, teteje fazsindelyes volt. Abban az időben a 275 lakos többsége római katolikus volt, csupán 23-an vallották magukat protestánsnak. A XIX. századvégi német betelepülés következtében azonban jelentősen megemelkedett az evangélikus és református lakosság aránya is, ám napjaink ráksi polgárai közül csupán néhány család követi hitüket. A mai római katolikus templomot 1872-ben építették a hívek adománya segítségével. Az első iskola 1740-ben nyílt meg Ráksiban, s folyamatosan működött 1958-ig. Abban az időben a felső tagozatosok átkerültek a szomszédos Igal iskolájába, de az alsós kisiskolában még egészen 1983-ig folyt az oktatás. Először 1952-ben létesült a községben óvoda, amely mára sajnálatos módon bezárásra került. A XX. századi történet Ráksiban is gazdag volt eseményekben. A század eleji kivándorlás ezt a somogyi falut sem kímélte, sokan próbáltak szerencsét a tengerentúlon. A népesség 1910 és 1950 között volt a legjelentősebb, 1930-ban például elérte a 800 főt is. A település mindig nevezetes volt a mezőgazdaságáról, kiváló eredménnyel termesztettek itt búzát, jelentős volt az állattartás, különösen a szarvasmarha-, a sertés- és a juhtenyésztés. A környék talaja ma is kedvező feltételeket nyújt a gabonatermesztéshez, a klíma kedvez a gyümölcsnek. Az egykori termelőszövetkezet megszűnt, ma egy osztrák tulajdonú mezőgazdasági vállalkozás és több helyi gazdálkodó műveli a környező termőföldeket. A rendszerváltás után megélénkült a magángazdálkodás, a helybéliek közül több család a háztáji birtokra építi megélhetését.

Ráksi község címere négyelt pajzs, a pajzs első vörös mezéjében a püspöki hatalmat kifejező, keresztben álló arany kulcsok találhatók. Ráksi a török hódoltság után a veszprémi püspökség birtoka lett, ahogy azt már az 1660. évi dézsmaváltság jegyzék és tanúsítja, és ezt a későbbiekben, a XVIII. és a XIX. században is így volt. A település történetében jelentős szerep indokolta, hogy a veszprémi püspökséget jelképező kulcs motívum is helyet kapjon a címerben. A pajzs második és harmadik kék mezéjében bátsó két lábán álló kettős farkú oroszlán látható, bal felé fordulva, amely elülső lábait támadására készen

tartja. Az itt szereplő oroszlánok a szerdahelyi Derssffy család címere, illetve a benne szereplő oroszlán miatt kerültek a nagypajzsra. Ez a család volt Ráksi település birtokosa a XVI. században, a török megszállás előtt. A nagypajzs negyedik mezéjében keresztbe font arany búzakéve került. A XIX. századi összeírásokból, a korábbi forrásokból egyértelműen kitűnik Ráksi szántóföldjeinek kiváló minősége. Az 1800-as évek első felében is kivétel nélkül első osztályúnak minősítettek az itteni szántóföldek és a gabonatermések. 1945 után is híres volt a település a búzatermesztésről. A pajzs felett félkör alakban aranyszínű szalagon nyomtatott betűkkel a település neve olvasható.

Ráksi az első katonai felvételen (1782-1785)

Ráksi a második katonai felvételen (1826-1866)

Ráksi XIX. századi kataszteri térképen

Településkép, utcaképek, településszerkezet, területhasználat

Ötutcsás település, ahol főként paraszti porták, lakóházak találhatók. A település elrendezése kezdetben háromutcsás úti falu, amely a szalagtelkes falvak egyik fajtája. Tipikus ismertető jegye, hogy a telkek út felőli végén, az utcafronton áll a hosszanti telekhatárra épült lakóház, beljebb következik a gazdasági udvar a gazdasági épületekkel. A település jellegzetes, az út mentén szerveződött és a domb gerincén futó alaprajza a hagyományos bokros, elszórtan települt házak helyén alakult ki. A település külterületén már csak kis erdők jelzik az elhagyott puszták helyét – Matuka és a Szérüskert alatt. Ráksi területhasználata jellemzően mezőgazdasági szántó-, kisebb részben erdő, legelő- és rét-, ipari gazdasági-, lakó- és különleges területekre tagozódik. Különleges terület a település egyetlen temetője és a sportpályája. Az erdőterületek jellemzően egytömbben a külterület É-i részén gazdasági erdőként összpontosulnak. A település közigazgatási területén hosszanti irányban táj és természetvédelmi területek húzódnak. Mezőgazdasági üzemi telep található a belterülettől déli irányban. A belterületen lakóépület építését is lehetővé tévő területként csak falusias lakóterület található. A külterületen a szántó a legjelentősebb területhasználati forma, mely a településen élőknek biztosít megélhetést.

Településkarakter, telekszerkezet és telekhasználat, beépítési mód és jellemző épülettípusok

- *Lakóépületek:*

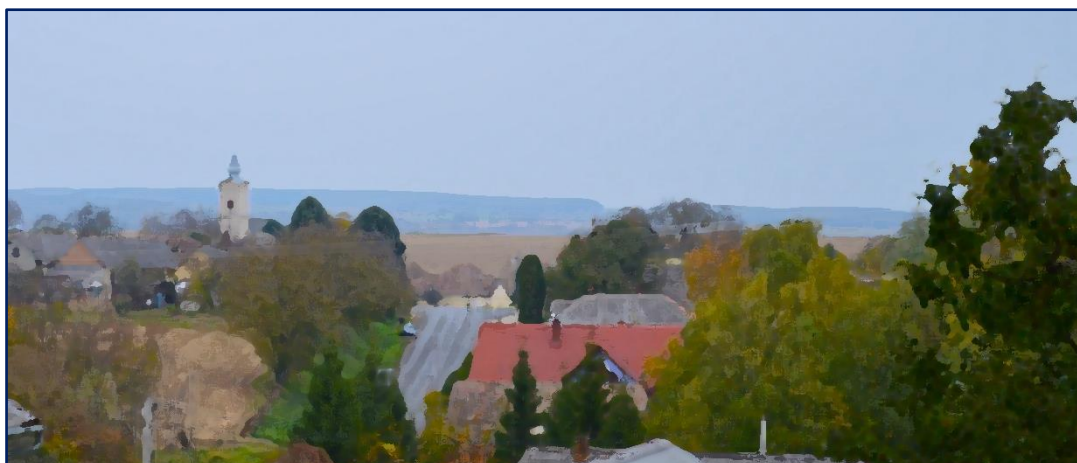
Jellemzően utcasorba illeszkedők, az egész településre jellemző oldalhatáron álló- fésűs beépítés fordul elő keskeny hosszú telkekkel, néhol tornácos kialakítással. Az 1960-a 1980-as évekig jellemző magyarországi sátoztetős lakóházak is megtalálhatók itt, amelyek többsége mára példásan felújított, és korszerűsített, bővített lakóingatlan. A jellemző épületelrendezés soros jellegű, a tetőformák nyeregtetős, csonka kontyvetős, kontyvetős, és néhol összetett tetőformájúak (T,L alaprajzúak).

- *Közpületek:*

A település egyetlen római katolikus temploma egyedileg védett helyi művi érték, megjelenésével, a templomot körülölelő kis utcákkal meghatározó, településképi formáló eleme az utcaképnek. A település bejáratánál található a skanzen szerű hangulatot kölcsönző két éve épült termelői piac, és a Talpas Kisvendéglő is értéket hordoznak.

- *Gazdasági-épületek:*

A Mezőgazdasági üzemi állattartó üzem a lakott területen kívül, külterületen található meg. A gazdasági épületek, a technológiai szempontból meghatározó építmények szabadonálló beépítési móddal épültek. A terület kedvező fekvése miatt a lakóterületekről nem látszik, a tájképet negatív módon nem formálja.

3. Örökségünk, a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

A község természeti- táji, és nem utolsósorban az épített környezet helyi értékei az alábbi munkarészben külön- külön részletezve kerülnek ismertetésre. A kulturális örökség sokszínűségének megőrzése, a település hagyományainak ápolása a településünkön élők nemes feladata.

3.1 Táj és ember kapcsolata – táji és természeti értékek

Ráksi mára ötutcsás falu, amelynek fejlődésében tetten érhető az őt körülölelő természeti- és táji környezete. Lakosai a múltban és a jelenben is a mezőgazdaságból éltek- élnek, amely alapvetően formálta mind a község arculatát, annak tájban történő megjelenését és fejlődését. A település belterülete mellett húzódó Ráksi- patak melletti mezőgazdasági területek műveltek, klasszikus mezőgazdasági kultúrtájat alkotnak. Jellemzőbb mezőgazdasági termények a búza, a kukorica, a cukorrépa, az árpa és napraforgó. A térség É-D dombvonulatainak zonális erdőtársulása a gyertyános-tölgyes (Quercus petraea-Carpinetum), mely évezredek óta teljes fedettséget biztosított a környező dombokon. A terület a Somogyi flórajárásba sorolódó jellegzetesebb potenciális erdőtársulása a gyertyános kocsánytalan tölgyesek, az ezüsthársas cseres tölgyesek, valamint a gyertyános kocsányos tölgyek. A patakok mentén tölgy- kőris- szil ligeterdők és az égeresek, égeres láperdők is fellelhetők. Az aljnövényzet sajátosabb fajai a csodabogyó, a szőrös rekettye, a déli lednek, a szakállas szegfű, az apró virágú pimpó, a homoki vértő, a törpe keltike. Az erdők vegyes korú, zömmel keménylombos, ritkábban lágylombos erdők borítják. A településen élők által az évszázadok alatt formált tájból egyfajta harmónia, nyugalom érzékelhető. Az ember keze nyoma és létének minden rezdülése szervesen kapcsolódik a természethez. Mindez az emberi kapcsolatokban és közösségekben is teremtő és megtartó erőként hat. Ennek megőrzése kiemelt fontosságú, mert a településen élők helyi identitását, hovatartozását tükrözi.

3.2 Ember és az épített környezet helyi védelme

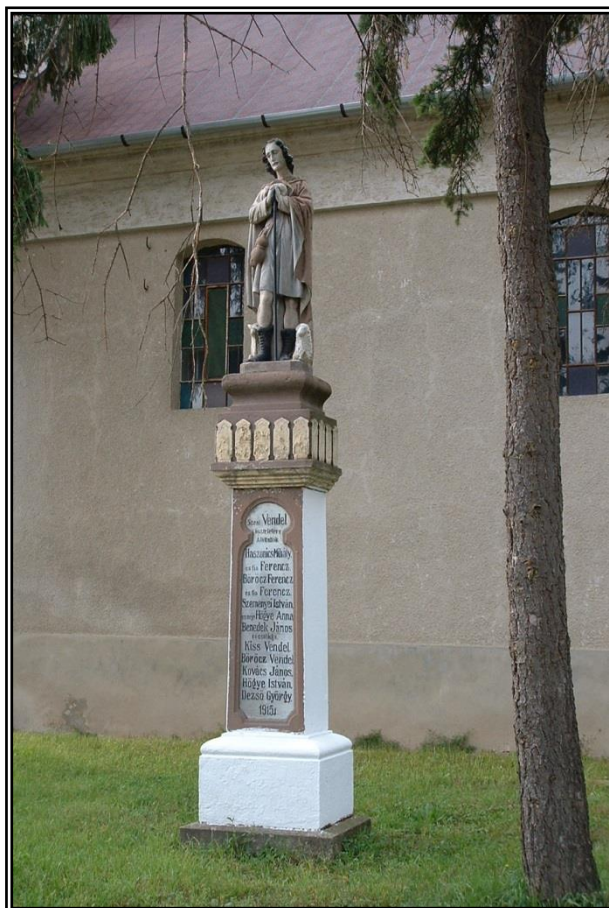
Az a mélyreható társadalmi és gazdaság átalakulás, amelynek során a 13-14. században a fekvő birtokból, uradalomból (prédium) falu, a szolgákból pedig jobbágy lett, a gazdálkodás terén is újat hozott. Kialakult a telekrendszer, a telek – más szóval porta – lett az újonnan keletkezett önálló gazdaságok egysége. A beltelken épült a ház, itt kaptak helyet az udvar melléképületei s

közelükben a kertek. A beltelek nagysága általában egy hold volt, a hozzá tartozó szántók 10-40 holdat tettek ki. Ehhez járt a szántók nagyságának negyedét, nyolcadát kitevő rét, valamint a legelő, erdő és vízhasználati jog. A tagosítások idején kialakult – egész – jobbágytelek egy hold belsőséget, 24 hold szántót és 10 hold kaszás rétet foglalt magában. Az ekkor és ilyen körülmények között létrejött beltelkeken felépített falu, annak lakóházai, és gazdasági épületei képezik Ráksi építészeti örökségének bázisát. Fontos helyi építészeti érték még a 19. század végén épült római katolikus templom, amely a Fő utca és a Petőfi utca sarkán áll. Országosan védett műemlék a településen nem található. Az alábbiakban kerülnek ismertetésre az épített környezet helyi védelmére méltó ingatlanai.

1. A **Fő u.-Rákóczi u.** 1. hrsz.-ú ingatlanon 1872-ben épült 18 x 11 m alapterületű római katolikus templom a Fő utca és a Rákóczi utca sarkán, a Fő u. felől drótkerítéssel határolt kis telken áll. Tornya kilép a Rákóczi utcai homlokzat elé. Itt van a főbejárat. A poligonális záródású szentély magassága azonos a hajóéval. Jobb oldalához csatlakozik a sekrestye. A torony bal oldalára és a hajó szomszédos falára helyezték el a világháborús emléktáblákat. A Fő utca felőli oldalon a templomkertbe Szent Vendel szobrot és két kőkeresztet is állítottak. Javasolt védendő építészeti érték a templomkerttel együtt, amely a helyi identitás erősítése szempontjából kiemelt jelentőségű.

2. Az oldalhatáron álló beépítésű, kontytetős kialakítású polgári lakóépület a **Fő u. 13. szám** 5 hrsz. alatt található. Javasolt védendő építészeti érték az épület tömege, utcai homlokzata és teljes részletképzése, homlokzati tagolása, nyílásosztásai.

3. Az oldalhatáron álló beépítésű, nyeregtetős kialakítású, L alaprajzú lakóépület a **Rákóczi u. 26. szám** 19 hrsz. alatt található. Javasolt védendő építészeti érték az épület tömege, díszes utcai homlokzata és teljes részletképzése, homlokzati tagolása, nyílásosztásai.

4. A Rákóczi F. u. 38. szám 26. hrsz. alatt álló nyeregtetős kialakítású istálló, pajtaépület tömege, klinkertéglából borított homlokzata, nyílásosztásai, nyílászárói javasolt védendő építészeti emléket képviselnek.

5. A Rákóczi F. u. 42. szám 28. hrsz. alatt lévő lakóingatlan a település jellegzetes épülete az oldaltornácos épület, melynek tornácán faoszlopok találhatók. Az oromfalon két ablak illetve egy ívvel áthidalt bejárat található, ami a tornácra vezet. Az oromfalon egységes díszítő minta jelenik meg. A lakóépület mögött téglarchitektúras gazdasági épület és az utcafronton értékes

betonkerítés található.

6. Az oldalhatáron álló nyeregtetős kialakítású díszes tornác oszlopos lakóépület a **Rákóczi u. 46. szám 30. hrsz.** alatt található. Javasolt védendő építészeti érték az épület tömege, utcai homlokzata és teljes részletképzése, nyílásosztásai.

7. Az oldalhatáron álló nyeregtetős kialakítású tornácos, tornác oszlop nélküli díszes oromfalú lakóépület a **Rákóczi u. 64. szám 39. hrsz.** alatt található. Javasolt védendő építészeti érték az épület tömege, utcai homlokzata és teljes részletképzése, nyílásosztásai.

8. Az oldalhatáron álló nyeregtetős kialakítású tornácos, tornác oszlopos, díszes oromfalú lakóépület a **Dózsa György utca 22. szám** 50. hrsz. alatt található. Javasolt védendő építészeti érték az épület tömege, utcai homlokzata és teljes részletképzése, nyílásosztásai.

9. A **Dózsa Gy. u. 44. szám** 72. hrsz.-ú oldalhatáros beépítésű nyeregtetős, téglarchitektúrás gazdasági, volt istálló épület eredeti nyílásrendjével helyi védelemre érdemes művi érték..

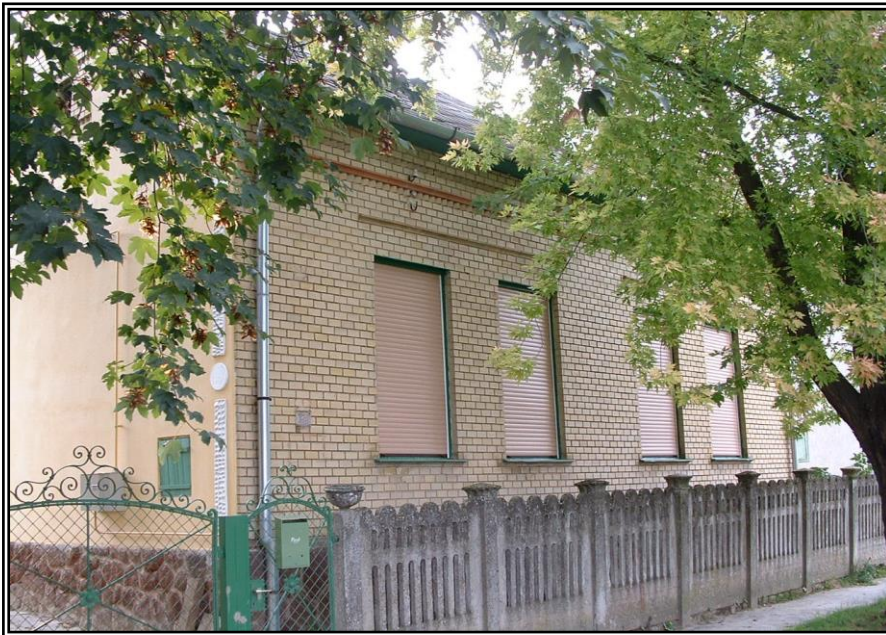
10. A 88. hrsz.-ú **Dózsa György és a Rákóczi Ferenc** utca találkozásánál álló feszület védendő helyi érték.

11. A **Dózsa György u. 56. szám** 78 hrsz. alatt lévő hagyományos tömeg- és homlokatkialakítású oldaltornácos lakóház helyi és népi építészeti értéket is képvisel. Javasolt védendő építészeti érték.

12. A Dózsa Gy. u. 11. szám
96 hrsz. alatti oromfalas, faoszlopos oldaltornácos lakóház helyi és népi építészeti értéket képvisel. A településen jellegzetes díszítésként jelenik meg a padlásszellőzők között található minta, valamint az ablakkeretezés. Javasolt védendő, helyi identitást meghatározó építészeti érték.

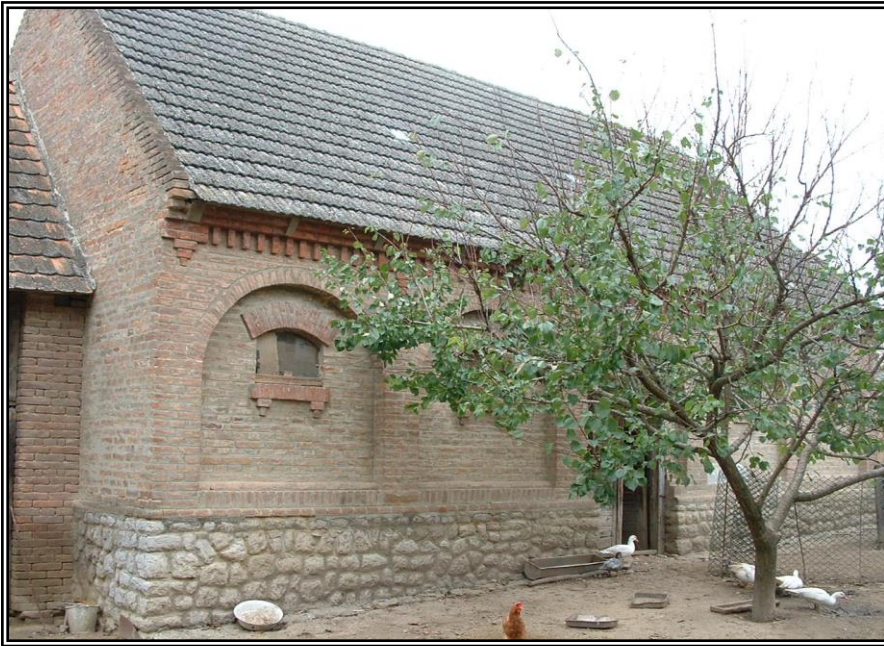
13. A Rákóczi u. 49. szám
121. hrsz. alatti sárga dísztéglá burkolattal ellátott homlokzatú, L alakú, nyeregvetős lakóépület a díszes betonkerítésével helyi építészeti értéket képvisel.

14. A Rákóczi u. 47. szám 122. hrsz. alatti sárga dísztegla burkolattal ellátott homlokzatú, L alakú, nyeregtetős lakóépület a díszes betonkerítésével helyi építészeti értéket képvisel.

15. A Rákóczi F. u. 45 szám 123 hrsz. alatti önkormányzati épület a jelenleg óvodának helyet adó L alakú épület jellegzetes tömegével, attika falával, jó arányú nyílásosztásaival építészeti értéket képvisel.

16. A Rákóczi F. u. 13. szám 140 hrsz. alatt 1942-ben Fónay Vendel építette ezt a tagozatokkal díszített téglarchitektúrárs, egyszerű nyeregtetős sváb gazdasági épületet, amely megjelenésében jelentős értéket képvisel, ezért javasolt védendő építészeti érték.

17. A Rákóczi u. 9. szám 142-hrsz. alatti lakóépület és a mögötte álló gazdasági épület helyi védelemre méltó. A lakóépület bejárata előtt lévő manzárdtetős- romantikus hangulatú belépő sajátos hangulatú épületrészlet, amely a helyi identitás egyik fontos védendő eleme.

18. A Fő utca 30 szám 157.
hrsz. alatt álló – téglával burkolt
homlokzatú – díszes, L alakú,
nyeregtetős lakóépület helyi
védelemre érdemes építészeti
érték.

19. A Fő u. 24. szám 159.
hrsz. alatti, a templomkerttel
szemben álló – téglaburkolatú -
nyeregtetős lakóház egyszerű
tömegével, díszes téglarchitektúras
homlokzatával helyi védelemre
érdemes építészeti értéket képvisel.

20. A Fő u. 16. szám

163 hrsz. alatti
téglaoszlopos, íves, falazott
oldaltornácos lakóház
védelemre érdemes
építészeti értéket képvisel.

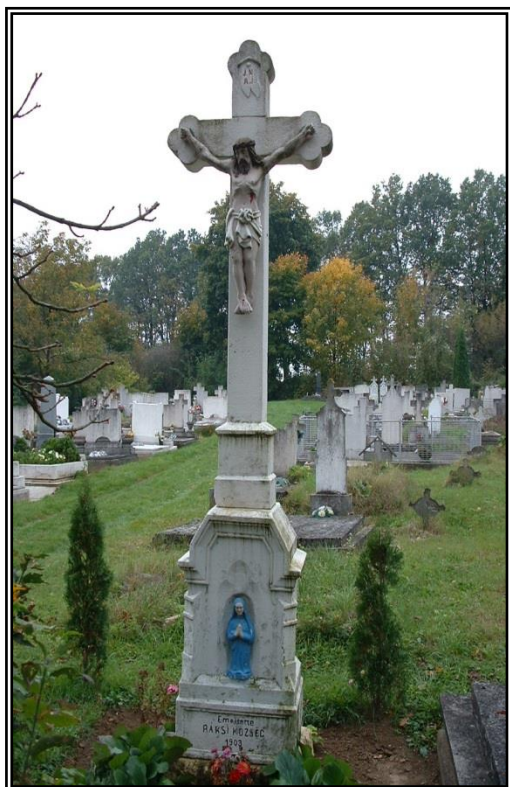

21. A Fő u. 22. szám

165. hrsz. alatt álló
nyeregtetős kialakítású
istálló, pajtaépület tömege,
klinkertéglából borított
homlokzata, nyílásosztásai,
nyílászárói javasolt
védendő építészeti
emléket képviselnek.

22. Az oldalhatáron álló nyeregtetős kialakítású tornácos, tornác oszlopos, díszes oromfalú lakóépület a **Petőfi utca 5. szám** 209. hrsz. alatt található. Javasolt védendő építészeti érték az épület tömege, utcai homlokzata és teljes részletképzése, nyílásosztásai.

23. A ráksi temetőben a 218 hrsz. alatt levő két feszület védendő helyi érték. Az első Ráksi község emeltette 1903-ban, a második kőkeresztet és szobrot „Isten dicsőségére, fájdalmas Szűzanya tiszteletére és a világháborúban hősi halált halt férje emlékére állította özv. Szepics Józsefné szül. Máté Anna,, 1941-ben. Javasolt védendő építészeti értéket képviselnek, a helyi identitás kiemelten fontos elemei.

24. Az oldalhatáron álló 1949-ben épült nyeregtetős kialakítású tornácos, tornác oszlopos, díszes oromfalú lakóépület a **Szabadság utca 3. szám** 219. hrsz. alatt található. Javasolt védendő építészeti érték az épület tömege, utcai homlokzata és teljes részletképzése, nyílásosztásai.

25. A szőlőhegy 623/1 hrsz.-ú területén álló egyszerű nyeregtetős présház és pince, megjelenésében, anyaghasználatában helyi építészeti értéket képvisel.

26. A szőlőhegy 625/1 hrsz.-ú területén álló egyszerű nyeregtetős présház és pince, megjelenésében, anyaghasználatában helyi építészeti értéket képvisel.

27. A szőlőhegy 657 hrsz.-ú területén álló egyszerű nyeregtetős présház és pince, megjelenésében, anyaghasználatában helyi építészeti értéket képvisel.

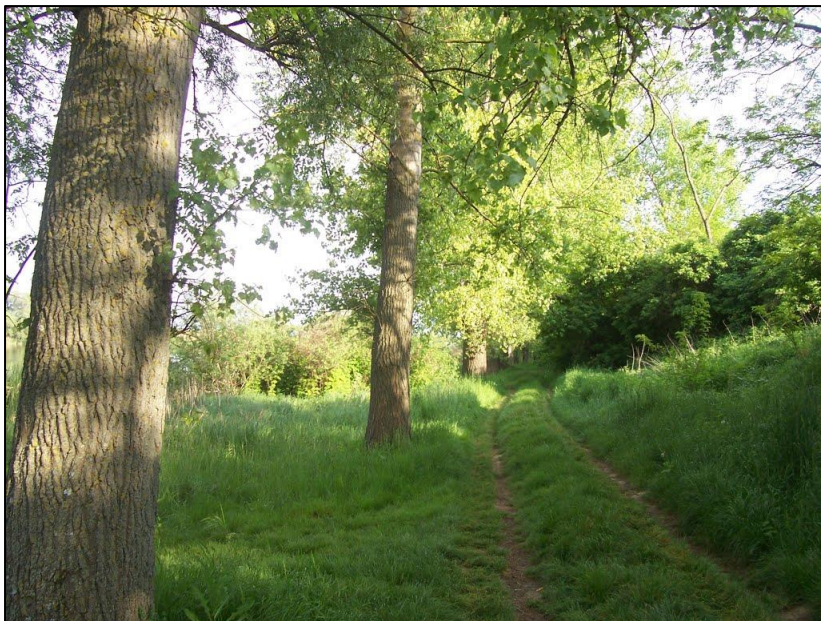
28. A Szőlőhegy 653 hrsz. alatt álló feszület védendő helyi értéket képvisel, a helyi identitás egyik fontos eleme.

3.3 Településképi jellemzők:

Ráksi település lakó utcáinak településképe rendezett, a lakóházak elsősorban oldalhatáron álló oromfalas beépítéssel, jellemzően 0-2 m-es előkertekkel, túlnyomó részt nyeregtetős néhol kontyolással, részben sátoztetős, és helyenként manzárd, valamint napjainkban jellemzőbb összetett tetőforma (T,L alakú) kialakításokkal, valamint a rendezett közterülettel. A beépítési mód helyenként mozaikszerűen - a polgárosodó településekre jellemzően – néhol hézagosan zárt sorúként folytatódik. Az 1960-a 1980-as évekig jellemző magyarországi sátoztetős lakóházak is megtalálhatók itt, amelyek többsége mára példásan felújított, és korszerűsített lakóingatlan. A lakóházak előtt burkolt járda, mellette kapubeállókkal tarkított nyílt, burkolatlan felszíni vízelvezető árkok található. A villany és a telekommunikációs közmű betonoszlopokon fut végig a járda mellett az egész településen, amelynek felszín alatti kiváltása javasolt.

3.3.1. Ökológiai folyosó

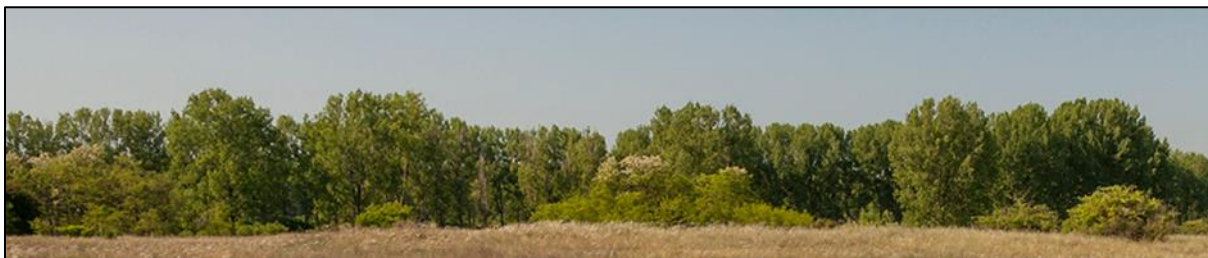
A Ráksi-patak, a déli kifolyásánál a halastóval és a vizek parti sávja tartozik az országos ökológiai hálózat övezetéhez, a vízfolyás menti puhafás-ligetekkel együtt. Ahol a patak belép a település É-i külterületére, ott a jobb parton kiszélesedik az ökológiai folyosó. Az ökológiai folyosó termőhelyi területsávként az értékes és védett természeti környezeteket köti össze, oldva a védett területek

elszigeteltségét. A település külterületén kijelölt folyosó nem csak a közigazgatási területéhez tartozó természeti értékeket köti össze, folytatódik a szomszédos falvakban.

3.3.2. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

A települést és É-i külterületének lágy ívű dombjait, völgyeit foglalja magában, a Nagy vizulával, Felső hegygel, a Cser erdővel, a Ráksi-patakkal, halastóval és annak part menti területeinek teljes kiterjedésével.

3.3.3. Helyi jelentőségű természetvédelmi terület

A település a Külső-Somogyi dombvidéken elhelyezkedve, igazodva a földrajzi adottságokhoz É-D-i kiterjedésű, akárcsak az É-i külterületén beérkező patak. A Felső-hegy és Cser erdő közötti völgybe ékelődött patak, tó és környezetük, a parti puhafás-liget, a partot kísérő gyepek és a festői erdőterületek keskeny sávja a külterület teljes hosszában védelemre érdemes terület. A gyertyános-tölgyesek felső lombkoronaszintjét a kocsányos, vagy a kocsánytalan tölgy határozza meg. az alsóban a gyertyán az uralkodó fa. A társulás sajátossága, hogy a tölgyerdőknél kevesebb fényt enged át, ezért alatta a cserjeszint szegényesebb, a galagonya félék és som fajok gyakorisága figyelhető meg. A gyepszintben pedig főleg a kora tavaszi hagymás és gumós növények mutatnak nagyobb fajgazdagságot, az odvas keltike lombfakadéskor mezőket képez az erdőben. Nyárra a gyepevegetáció igen visszafogottá válik, a bükkösökkel mutat hasonlóságot.

pettyegetett tüdőfű
(*Pulmonaria officinalis*)

berki szellőrózsa
(*Anemone nemorosa*)

odvas keltike
(*Corydalis cava*)

A patak völgyi puhafás ligeterdő itt a Ráksi-patak mentén feketenyár-liget dominanciát mutat, a lombkoronában kúszó liánokkal: komló, iszalag, ligeti szőlő, gyepszintben mocsáti nőszirmmal

és nyári tűzikeivel. A patakpart természetközeli területei az ökoturizmus célterületeivé fejleszthetők.

3.3.4. Mezővédő erdősávok

Táj- és településképvédelmi okokból, valamint a szélrózsió okozta szálló por mennyiségének csökkentése érdekében a kertek alján és a külterületi birtok- és táblahatárokon a meglévő mezsgyéket, mezővédő erdősávokat teljes honos fajgazdagságukkal, bodzákkal, fagyallal, vadrózsával, juhar, gyertyán hársfák árnyékában védendő. A védősávokban megtelepedő inváziós fajok eltávolítása évről-évre fenntartási feladat.

3.3.4. Helyi jelentőségű egyedi természeti érték

A változatos táj különleges értékeit képviselik az erdőszegélyek, a mezsgyesávok és a belterületi kertek. A 28. közút mentén a zöldsávban értékes koros juhar és tölgyfák kaptak védelmet.

A Petőfi és Szabadság utca sarkán kialakított zöldterületen hatalmas vadgesztenyefa magasodik az ég felé. A Petőfi utcai kertek alatt óriási diófákat. a Rákóczi úti zöldterületen hatalmas eperfát védelmez a település.

3.3.5. Közterületi zöldfelületek

Közterületi zöldfelületek a vonalas létsítmények mentén, mint utcai zöldsávok és csomóponti zöldszigetek találhatók a településen. A közterületi zöldfelületek elpsorban szépen gondozott gyepfelületként jelennek meg, az utcavonalak tervszerű fásítása és virágkiültetések nem jellezőek a falura.

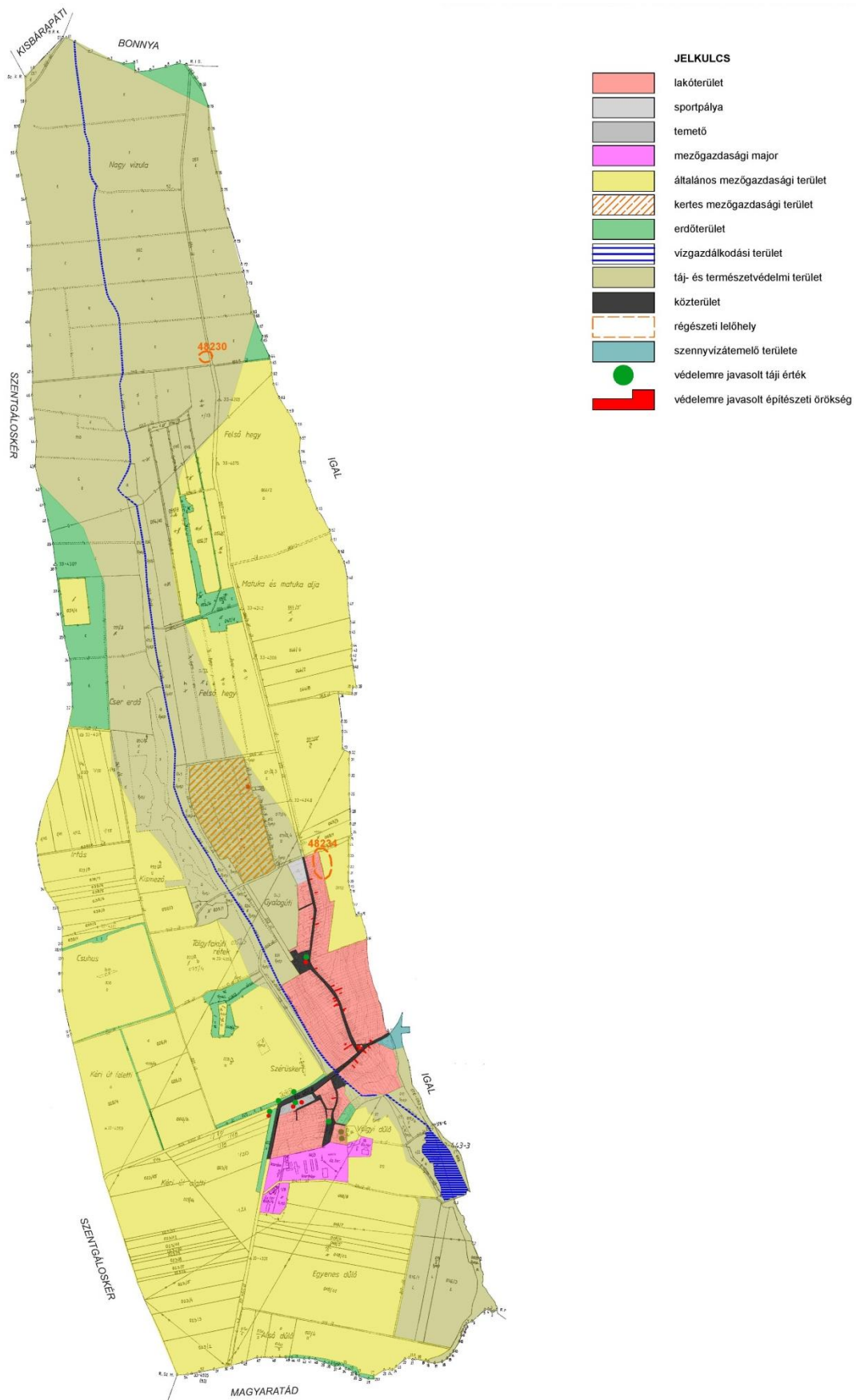
3.3.6. Közpark

A település több pontján, utak találkozásánál alakultak ki kisebb-nagyobb közparkok. Helyi sajátosság, hogy az utcai csomópontokba szerveződő zöldterületek kőkeresztek köré összpontosultak.

A Szabadság u. és a Petőfi utca sarkán lévő hangulatos pihenő park kisebb társaságok fogadására alkalmas fontos találkozási pontja a településnek. A Fő utca és a Petőfi utca találkozásánál, a patakparton kialakított, fásított park a falu közösségi eseményeinek megrendezésére alkalmas terület.

4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

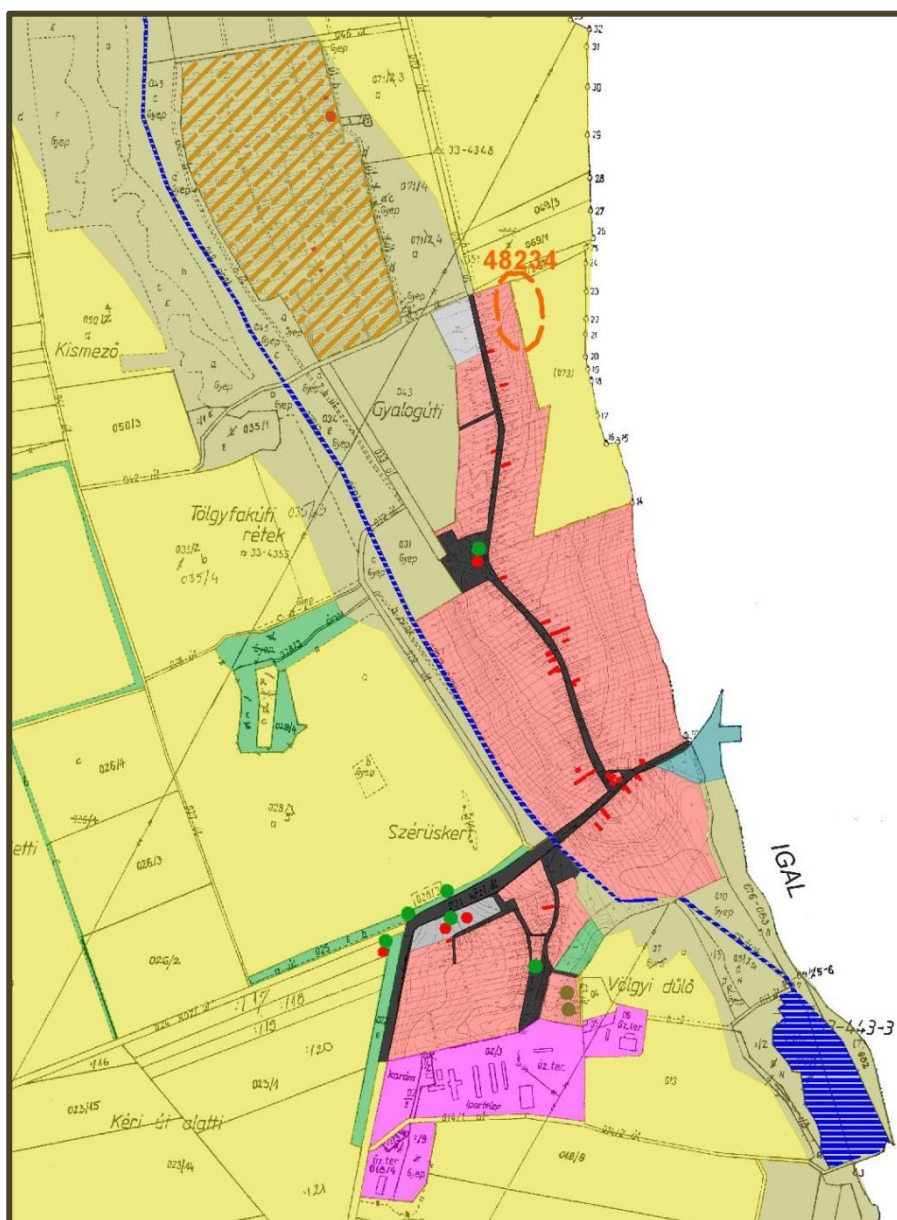

Településképi szempontjából meghatározó területek konkrét lehatárolásai:

1. Lakóterületek,
2. Táj- és természetvédelmi területek;
3. Közterületek.

Településképi szempontból semleges, nem meghatározó területek:

4. kertés mezőgazdasági területek,
5. sportpálya,
6. temető,
7. mezőgazdasági major,
8. általános mezőgazdasági területek,
9. vízgazdálkodási területek,
10. erdőterületek,
11. szennyvízáttemelő.

4.1 Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek településképi, arculati jellemzőinek és településkarakterének bemutatása:

4.1.1 Lakóterületek:

Ráksi falusias lakóterületein oldalhatáron álló, néhol hézagosan zárt sorra törekedő beépítéssel, az utcára merőleges nyeregtetős vagy összetett tetőidommal (T,L alakú beépítések) kialakításával a jellemző 38-45 fok közötti tetőhajlásszöggel néhol díszes oromfalas, lakóépületek és a szalagtelkek hátsó, illetve a

lakóházat követő részeiben díszes, téglarchitektúrás melléképületek pajták találhatóak. A lakóépületek jelentős számban tornácos kialakításúak, megőrizve a múlt építészeti karakterét. Az épületek elhelyezéséből kialakuló utcakép egyenletes ritmusú, a hagyományos, vagy azzal azonos léptékű épületek aránya jelentős. Az építési határvonal 45- 80 m

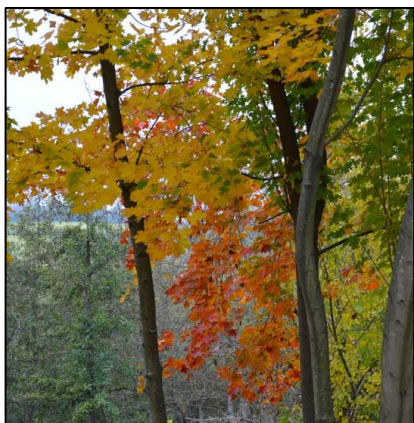

közötti, amelyen belül épültek a lakóházak és a melléképületek. Az előkertek nagysága 0-2 m közötti. Az 1960-a 1980-as évekig jellemző magyarországi sátoztetős lakóházak is megtalálhatók itt, amelyek többsége mára példásan felújított, és korszerűsített lakóingatlan. A gazdasági épületek általában a lakóépületek mögötti sorosan oldalhatáros beépítéssel telepítettek. A hosszú telkek használata a hagyományos paraszti életmódnak megfelelően három egymás mögötti részre tagolódik: lakóudvar (lakóépület), gazdasági udvar (állattartó- és tároló épületek), házikert (helyenként szántó jelleggel). A klasszikus telekhasználati mód csak a jelenleg is aktív hagyományos életmódon élő generáció portáin maradtak meg. A hagyományos lakóépületek a 20. század elején épültek.

Sajátos karakterrel bír a település, néhol új építésű épületek is megtalálhatók a települési szövetben. A településképi egységességét megőrzi, ha a lakóház oromzattal fordul az utca felé, és

nem kontyolt tetővel. Utcával párhuzamos gerincű utcai szárnyat csak ott érdemes építeni, ahol a környező épületek már ilyenek. A keresztbe beforduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, ott is megfontolással, úgy hogy ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre. A kertes lakóházak elengedhetetlen kelléke a megfelelő méretű tároló melléképület. A telkünk rendben tartása könnyebb, ha a tárolók, kiegészítő épületrészek a főépülettel összhangban, azzal együtt tervezve alakulnak ki. Ugyanez igaz a kerítésekre. Az utcai kerítésnél érdemes a környezet szép példáit megfigyelni, azok nyomán mai módszerekkel, friss hangulatú, de illeszkedő kerítést célszerű tervezni, építeni. A teljesen tömör, átláthatatlan utcai kerítés kerülendő. Az oldalsó és hátsó kerítések rejtettebbek, mégis érdemes átgondolni anyagukat, zártságukat. A nyitottabb, átlátszóbb kerítés nem csak a jószomszédi kapcsolatokat segíti, de naposabb, levegősebb lesz a kertünk, és szabadon élvezhetjük az utcai zöldfelület, kert és táj egybefüggő mesés látványát. Több lakott vagy felhagyott ingatlan őrzi még a parasztkerti hagyományokat. a virágos előkert mögött mutatkozó veteményest, hátul a gyümölcsössel, a verandára futatott szőlőlugassal.

4.1.2 Táj- és természetvédelmi területek:

A Ráksi-patak völgye a halastóval és parti sávja több féle táj- és természetvédelem oltalom alatt áll. A lankás dombok közé ékelődött mesebeli vízparti világot, vizes réteket, legelőket, pufa-ligeteket védi a nemzeti ökológiai hálózat és országos szinten kiemelten kezelendő tájképvédelmi terület. A tájképi védelem nem csak a vízfolyás és tó környezetére vonatkozik, az É-i határ zárt gyertyános –tölgyeseit is magában foglalja.

Természetes, hogy e festői szépségű vidék megőrzésének fontossága a falu közösségének is szívügye, e területek helyi természeti védelem alatt is állnak.

A patakperti erdők és gyepterületek ökoturisztikai fejlesztése a természetvédelem törvényi előírásai szerint történhet.

A térségre jellemző fajgazdag mezővédő erdősávok az elmúlt évtizedekben megfogyatkoztak, pótlásuk nemcsak tájészterítikail igény, messzemenőleg természetvédelmi szükségesség.

4.1.3. Közterületek:

A Fő utca, Rákóczi utca, Szabadság u., Petőfi u, Dózsa Gy. u. által határolt területek kerültek lehatárolásra. A virágos, zöld utcák, gondozott terek, az igényes utcabútorok, kiegészítők, növényes ládák, virágtartók, köztéri szemetesek, buszvárók, nagyon fontos hozzátartozói az élhető településnek, és a barátságos, szerethető, esztétikus településképpnek. A közterületeken, utcákon, tereken lévő növényzet kiemelten fontos szerepet tölt be a település lakóinak életében. A cél egyértelműen a meglévő karakteres zöldfelületi rendszerek megőrzése, fenntartása, fejlesztése, és újabbak létesítése. A lakóutcák közül nem mindegyik rendelkezik rendezett csapadékvíz elvezetéssel, ezért a nem kívánatos klímaváltozási folyamatokkal is

tervező belvízrendezéssel a településrendezési terv felülvizsgálatakor foglalkozni szükséges. A villany és a telekommunikációs közmű betonoszlopokon fut végig a járda mellett az egész településen, amelynek jövőbeli felszín alatti kiváltása településképi szempontból javasolt.

4.2 Településképi szempontból nem meghatározó területek településképi, arculati jellemzőinek és településkarakterének bemutatása:

4.2.1. Kertes mezőgazdasági területek:

A település tapintható szimbiózisban él az őt körülölelő természeti- és táji környezettel. Lakosai a múltban és a jelenben is a mezőgazdaságból éltek- élnek, amely alapvetően formálja mind a mai napig a település arculatát, annak megjelenését és fejlődését. A nagytáblás szántóterületek mellett lévő zártkertek műveltek, gondozottak. A zártkertekben gyümölcsösök, szőlők találhatók a feldolgozáshoz szükséges pincékkel, gazdasági épületekkel. A közösségekben élők által

formált tájból egyfajta harmónia, nyugalom érzékelhető. Ezek megőrzése kiemelt fontosságú, mert a településen élők helyi identitását, hovatartozását tükrözi.

4.2.2. Sportpálya:

A Dózsa György utcáról, a település belterületének szélén közelíthető meg, a település gondosan fenntartott sportpályája, közösségi tartózkodásra alkalmas területtel. A labdarúgó pálya mellett kosárlabdapálya, röplabdapálya, valamint öltöző- szociális épület is helyet kapott.

4.2.3. Temető:

A belterület szélén, a Fő utcától déli irányban található a település egyetlen temetője. A temetők a települési zöldfelületi rendszer egyik fontos elemei, kegyeleti és pihenőhely, az emlékezés helyszíne, a mulandóság emlékköveinek gyűjtőhelye. Ma a temetőnek alapvetően hármas funkciója van: kegyeleti, közegészségügyi, zöldfelületi. A temetők akkor tölthetik be szerepüket, ha e hármas funkció megfelelő egyensúlyban van. Ráksi temetőjében egy ravatalozó épület és helyi védelemre javasolt kereszt is található. A főbejárattól a ravatalozóhoz vezető utat smaragd tuják, életfák kísérik. A

ravatalozó és a fészület környezete szépen gondozott. A ravatalozótól a fészülethez, majd a sírokhoz vezető út vadgesztenyék lomboságra alatt halad. A vadgesztenye, mint szimbolikus növény az emberi élet nehézségeit, újra és újra átélte hibáinkat jelképezi, az utat, melyen bejárunk és remény szerint

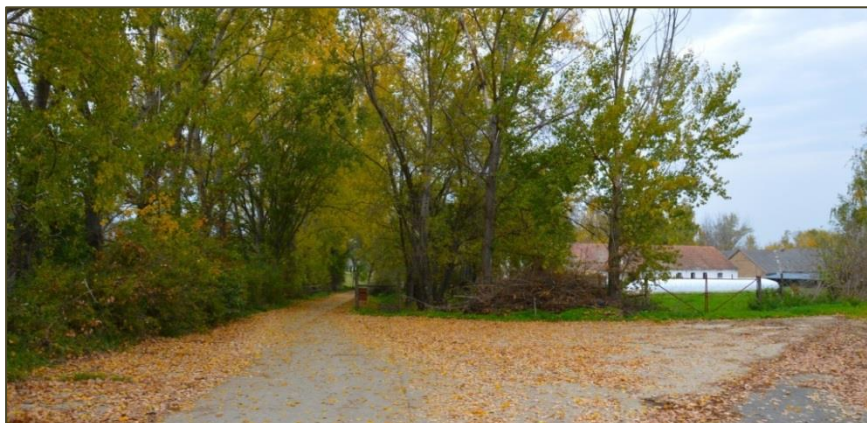
végül eljutunk a megváltásig. A körbe kerített temetőt mezsgyenövények védik: borbolya, fagyal. A fagyal tavaszi fehér fürtjeivel a tisztaság növénye és mint az olajfák családjához tartozó cserje, a béke és megbékélés követe is. Szépen komponált a temetőkerti harmónia.

4.2.4. Mezőgazdasági major:

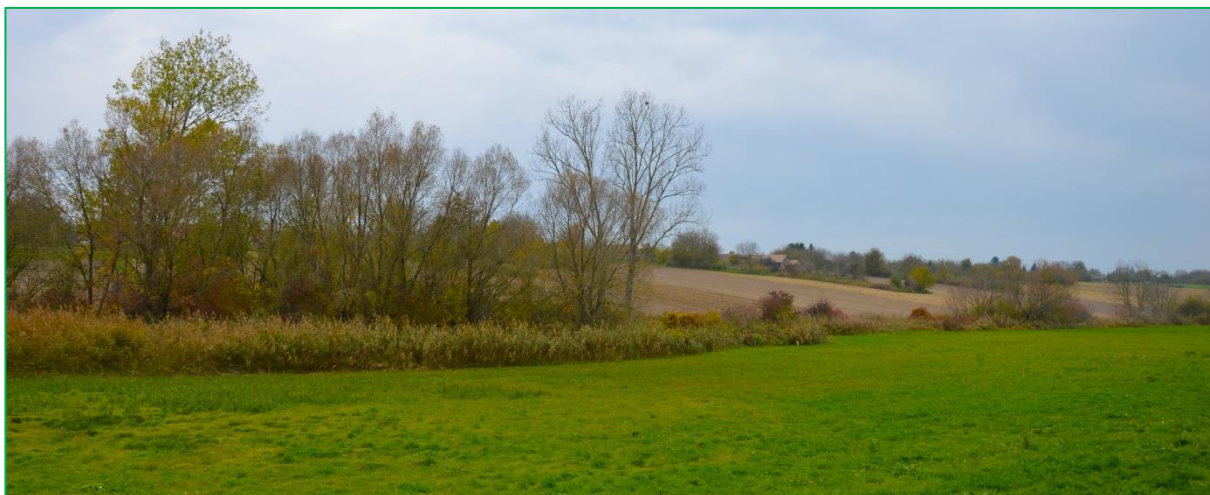

Ráksi község közigazgatási területén mezőgazdasági üzemi állattartó telepet és majorságot találunk, a lakóterületek szomszédságában a belterülettől déli irányban. Az állattartó telep több egy traktusos hosszanti elrendezésű főépületekből és további a technológiai szempontokat kiszolgáló épületekből állnak. A jellemző tetőhajlásszög 35-45 fok közötti. Az új épületeket is hasonló tetőhajlásszöggel javasolt építeni, a tetőhéjalás lehetőség szerint a lakóterületekhez igazodó cserépesetleges betoncserép vagy

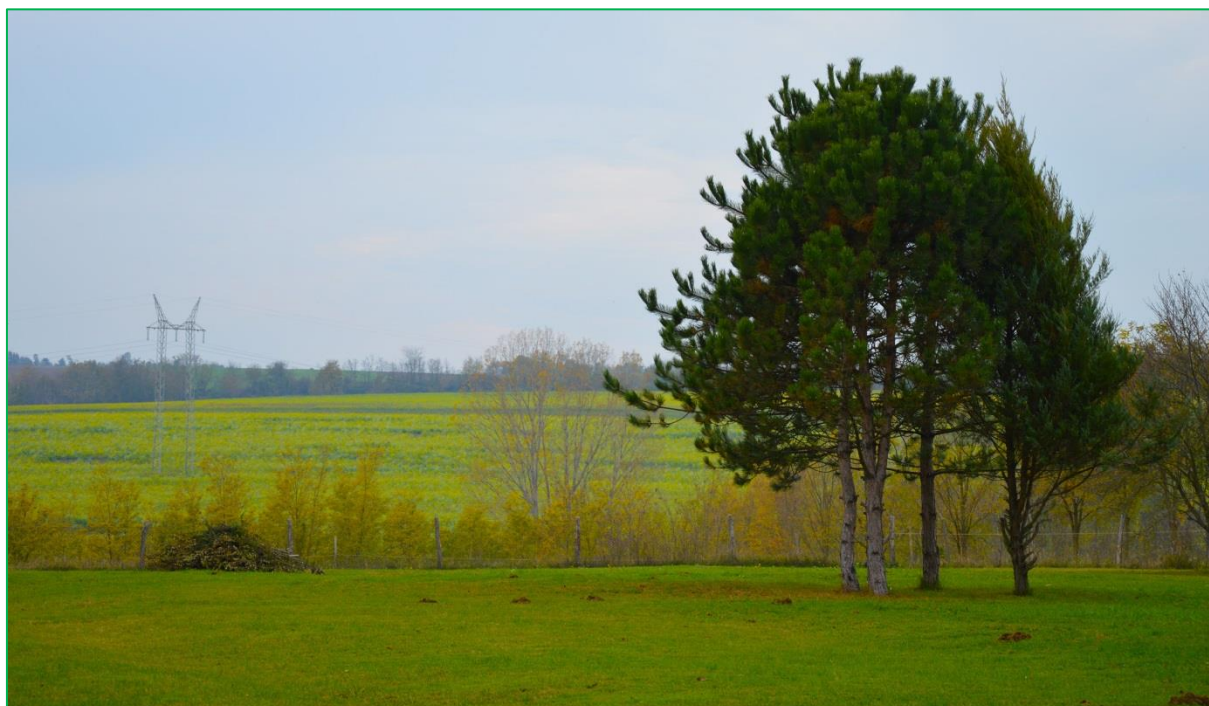
bitumenes-zsindely fedés legyen. Tájképvédelmi és településképi okokból a kirívó színű nem kellő építészeti minőséget képviselő lemezfedést (pl. kék színben) kerülni javasolt.

4.2.5. Általános mezőgazdasági területek:

Ráksi fejlődésében tetten érhető az őt körülölelő természeti- és táji környezete. Lakosai a múltban és a jelenben is a mezőgazdaságból éltek- élnek, amely alapvetően formálta mind a község arculatát, annak tájban történő megjelenését. A település belterülete mellett húzódó Ráksi- patak melletti mezőgazdasági területek műveltek, klasszikus mezőgazdasági kultúrtájat alkotva. Jellemzőbb mezőgazdasági termények a búza, a kukorica, a cukorrépa, az árpa, illetve a napraforgó. A nagytáblás szántóterületek műveltek, gondozottak. A községben élők által formált tájból egyfajta harmónia, rendezettség érzékelhető. Ezek megőrzése kiemelt fontosságú, mert a településen élők helyi identitását, hovatartozását tükrözi.

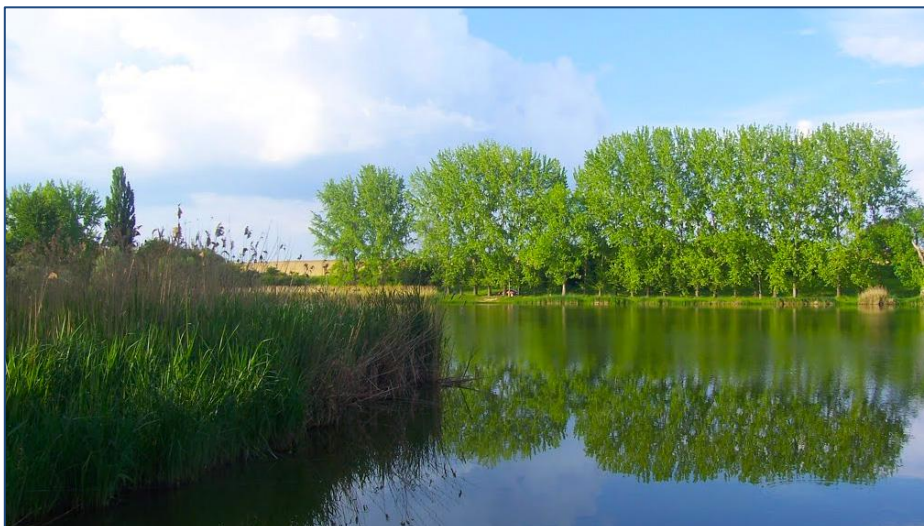

4.2.6 Vízgazdálkodási területek:

A ráksi horgászó vízfelülete 4,2 hektárnyi területet foglal el. Magántulajdonban van, de a helyi horgászegyesület bérli, ők gondozzák a környékét. Az egyesület gondoskodik a halállomány telepítéséről is, így megtalálható a vízben a ponty, a

süllő, a harcsa és az amur, de számos más halfajta is. A tó teljes területe természetvédelmi területen található, amelynek környezete rendezett.

4.2.7 Erdőterületek:

A település határában az Állami Erdészeti Szolgálat Kaposvári Igazgatósága 449,6 ha üzemtervezett erdőt tart nyilván, elsősorban gazdasági, fatermelési erdő (410,4 ha), kicsiny terület foglal magában a talajvédelmi (8,84 ha) és mezővédő- (2,2 ha) és műtárgyvédelmi (3,0 ha) erdő.

A területen jelenleg a gazdasági rendeltetésű erdők közé tartoznak a vízfolyások mentén elhelyezkedő erdőterületek. A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság az erdőterületeket természeti területként tartja nyilván. E területek jelenleg nagyrészt gazdasági, a patak völgyhöz közeli

területeken és a Felső-hegyen védelmi rendeltetésű erdőkből állnak, amelyeken csak kímélő területhasználat és földterület - kezelés alkalmazható, az érvényben lévő törvények és rendeletek szerint. Védelmi rendeltetésű mezővédő erdősávok a Felső Hegy oldalán fekvő szántóterületet tagolják.

A Somogy megye Területrendezési Terv programjában az erdőszülő gyepterületeket erdőgazdasági területként szabályozza.

A Ráksi-patak menti beerdősült területeket turisztikai erdővé indokolt fejleszteni. A terület vonzó tájképi hangulata a falusi- és ökoturizmus célterülete lehet.

5. A településképi minőségi formálásra vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató, közterületek településképi útmutatója - utcák, terek, közparkok, közkertek

Bevezetésül egy idézet Rónaszegi Miklós író tollából: „Múltból, jelenből és jövőből van összegyúrva az emberiség. Akik ma élnek, csupán egy nagy folyamatnak részei... amit ma **építész**, alkotasz magadnak, abban apáid és nagyapáid vére-verejtéke is benne van. Minden, ami a múltat idézi, otthonosabbá teszi a jelent is”.

Múlt, jelen, jövő építészete, amely meghatározza a településképet. A településképet, amely a folyamatosságon alapul, azaz minden építészettel összefüggő cselekedet, gesztus egymásból táplálkozik, átemelve, de mégis újra gondolva azt, ami jó és nemes. Ajánlásaink a helyi identitásunkat is tükrözik, ezáltal is megőrizve helyünk szellemét, apáink és anyáink életének emlékezetét.

5.1 Ráksi község teljes közigazgatási területére vonatkozó építészeti útmutató, ajánlások

MAGASSÁG

Ráksi község lakóházainak magassága rendezett, egységes képet mutat. A meglévő épületek közé épülő új lakóházaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas utcafronti lakóházak nem illeszkednek a község utcaképebe.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Tetőhajlásszög tekintetében is rendezett homogén képet mutat a település. A lakóházak tetőidomai 40 fok körüliek. Ennek megtartására az új házak építésekor tekintettel kell lenni. A meglévő épületek közé épülő új lakóháznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Ráksi rendezett, kialakult településképebe.

KERÍTÉS

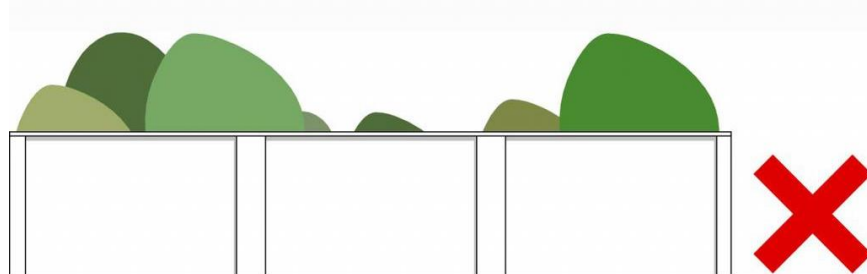
A rendezett utcakép- településképi megítélésének szempontjából az egyik legmeghatározóbb tényező a kerítések fajtája, magassága, anyaghasználata, valamint azok építészeti minősége. A kerítés biztosítja az átmenetet a magántulajdon és a köztulajdon között, ezért azok létesítésekor a településképre különös figyelmet kell fordítani. Ráksi településen, utcafronton az áttört jellegű, nem tömör kerítések kívánatosak. A lakóterületeken a kerítések elhagyását nem javasoljuk.

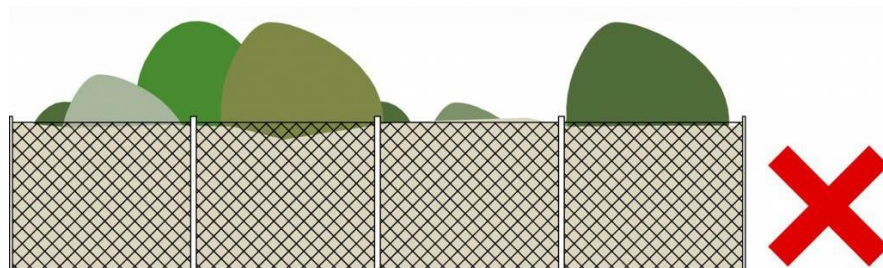
Pálcsás, teljesen áttört épített jellegű fémvázás kerítés esetleg kovácsoltvas kerítés

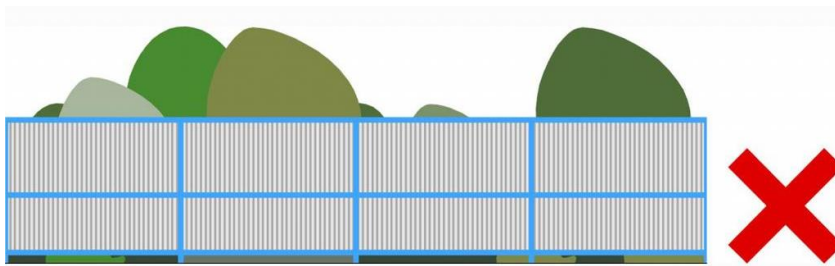
Oszlopos kerítés, a lábazat és az áttört kerítésrész ajánlott aránya 1/3:2/3

A teljesen tömör, falszerű kerítések létesítése szintén nem ajánlott

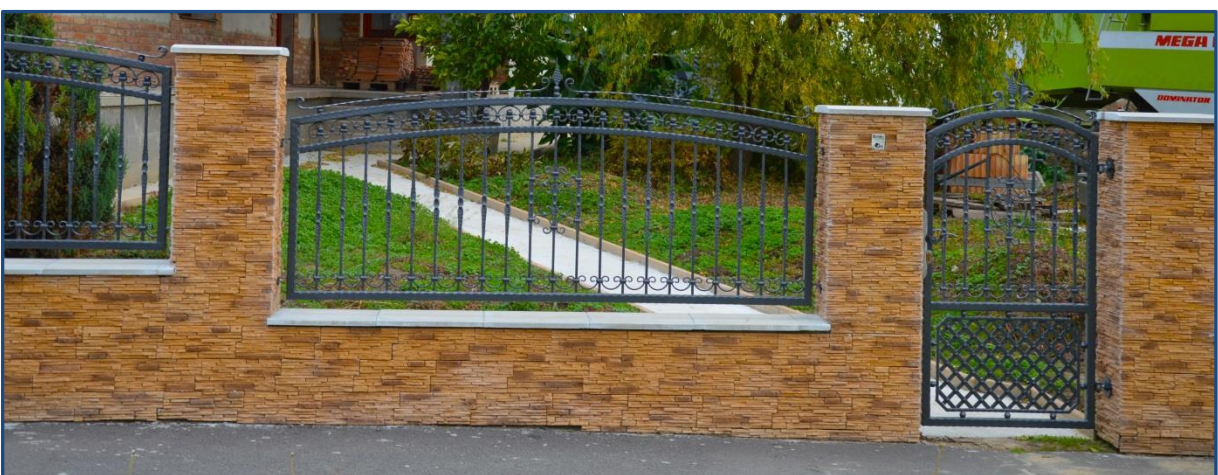
A teljesen áttört kerítések esetén a nádszövettel történő zárása nem ajánlott

A fémvázás, tömör, fémllel zárt harsány színezetű, alacsony építészeti minőséget képviselő megoldások is rontják a településképet

Belterületeken az utcafronti kerítés elhagyása nem javasolt. Külterületeken a tájképvédelmi szempontjából jó megoldás lehet azonban kerítés elhagyása

ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEZÉS)

Ráksi község településen tapasztalható egy visszafogott illeszkedés az anyag és színhasználat tekintetében, ezért a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése kívánatos és elvárt. Fentiek alapján nem elfogadható a feltűnő, kirívó, harsány színhasználat, valamint a rikító színű fémlemezfedés és burkolat. Ezek használatát mindenképp kerülni javasolt.

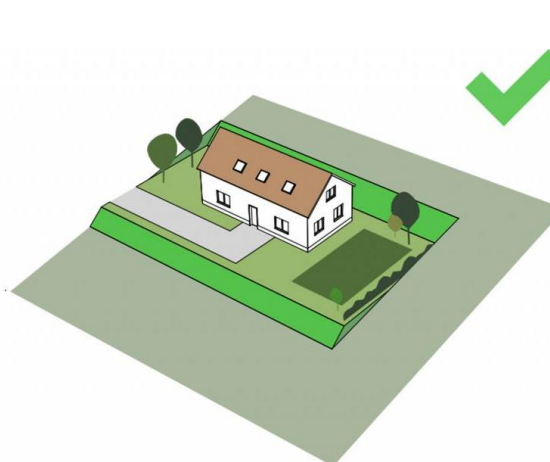
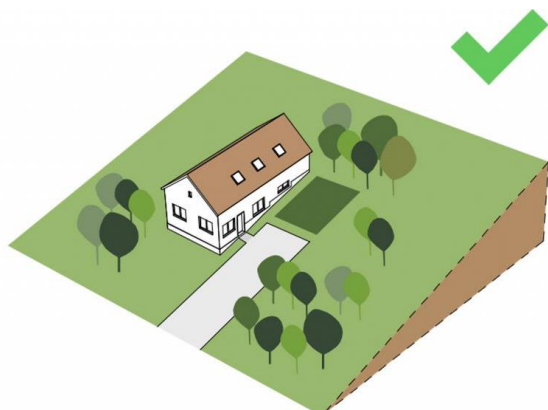
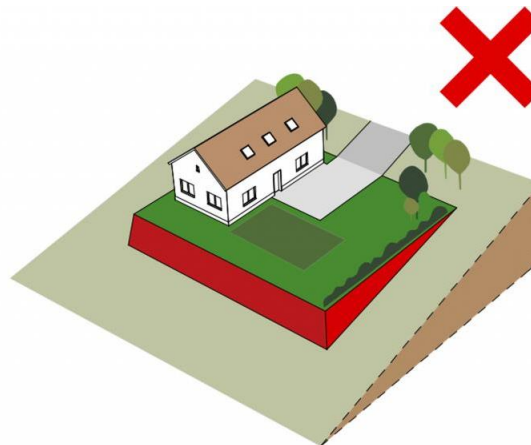
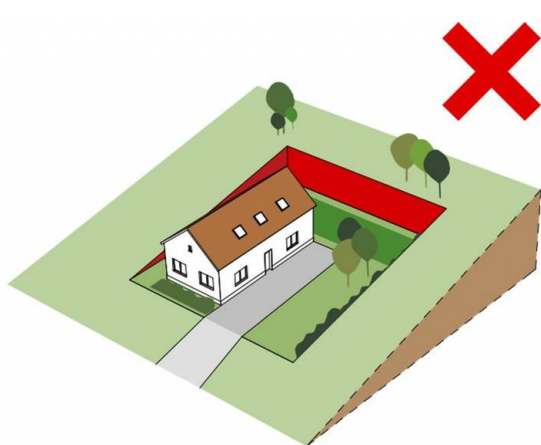

5.2 A lakóterületekre vonatkozó építészeti útmutató, ajánlások a helyi védelem alatt álló építészeti örökségek kivételével:

Az 5.1 pontban megfogalmazott ajánlásokon túl az alábbiakat javasolt figyelembe venni.

TEREPALAKÍTÁS

A település lakóterületeinek nagy része domborzati szempontból egyenletesnek tekinthető. Terepbevágás esetén nem elfogadható az épület földbevágása, mert az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható és a közterületről előnytelen utcaképet teremt. További problémát okozhat a bevágás okozta nem kívánatos talaj erózió és esetleges suvadás. Nem elfogadható továbbá a ház teljes kiemelése sem, mivel így a ház feltűnő platóra kerül, így kiemelkedve a szomszédai közül. A javasolt megoldás a ház részleges bevágása lehet. A munkálatok során kitermelt földdel egyenesre tölthető föl a telek így viszonylag kevés földet kell mozgatni. Ugyancsak javasolható, kiváló megoldás, ha a ház eleve a terepbe illesztve épül, kapcsolata így harmonikus a környezettel, a földmunka minimális, és a csapadékvíz elvezetése és az abból fakadó problémák is jól kezelhetők.

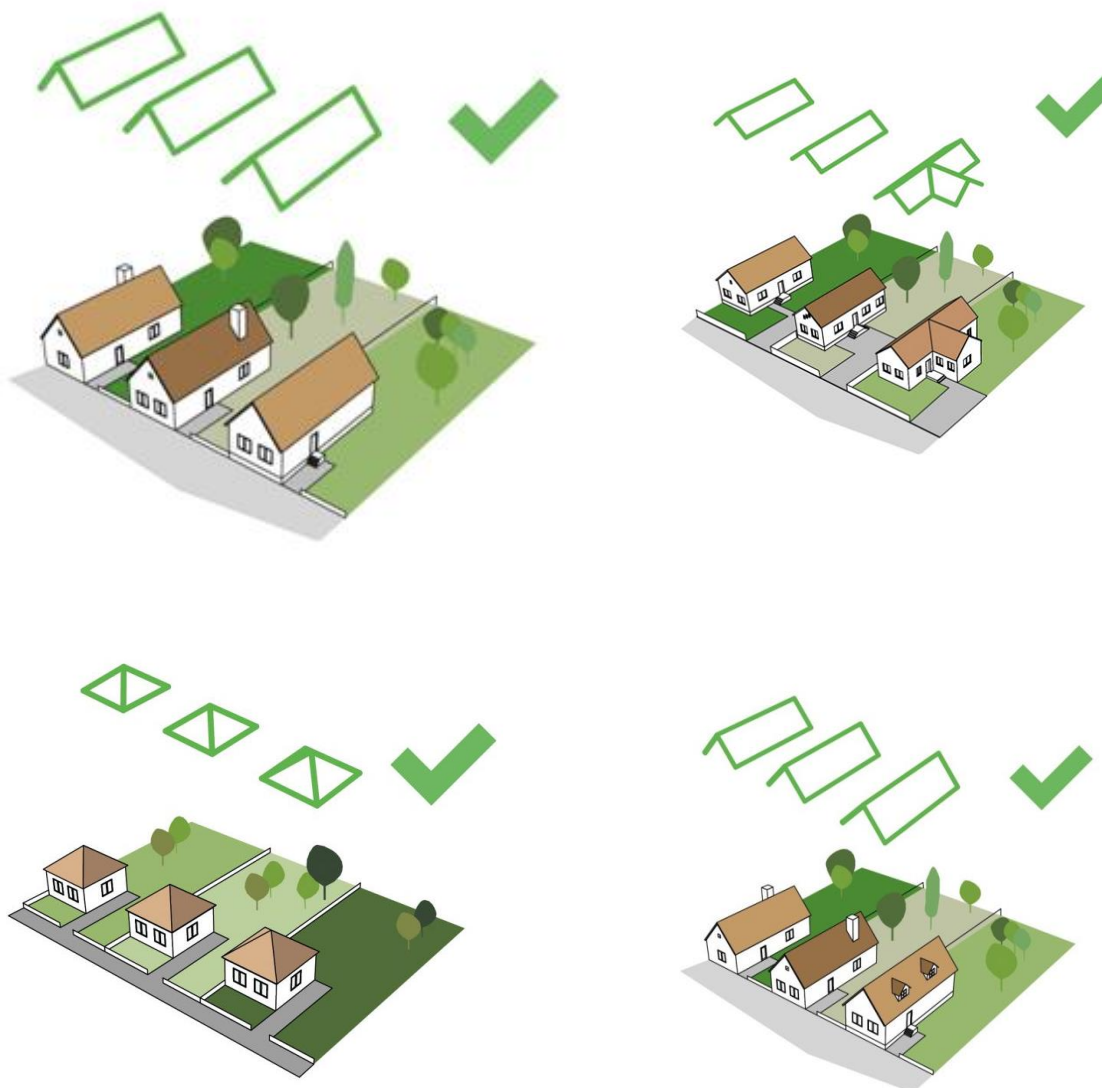
TELEPÍTÉS

Ráksi település lakóterületein, oldalhatáron álló beépítéssel, a közterület határvonalára, 0-2 m közötti előkerttel vannak a lakóházak elhelyezve az utcafronttól egyenlő távolságra. Ennek az egészséges, nyugodt ritmusnak megtartása kívánatos az egységes utca és településkép további biztosítása érdekében. Nem elfogadható tehát, ha az utcafronton álló házak mellé egy azoktól eltolt, vagy beforgatott épület kerül. Keresztbe beforduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, ott is megfontolással, úgy hogy ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre.

TETŐKIALAKÍTÁS

Ráksi lakóházainak tetőformái egységes, letisztult képet mutatnak. Az utcára merőleges tetőgerincű- egyszerű nyeregtetővel, néhol sátoztetővel épültek a házak, amelynek megőrzése kiemelt településképi feladat. Tetőtér beépítés, összetett tetőformái is megtalálható a településen. Fontos szempont azonban, hogy meglévő épület esetén a tetőtér beépítés csak a tető megfelelő kialakítása esetén javasolt. A településképi egységességét megőrzi, ha a lakóház oromzattal fordul az utca felé, és nem kontyolt tetővel. Keresztbe beforduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, ott is megfontolással, úgy hogy ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre.

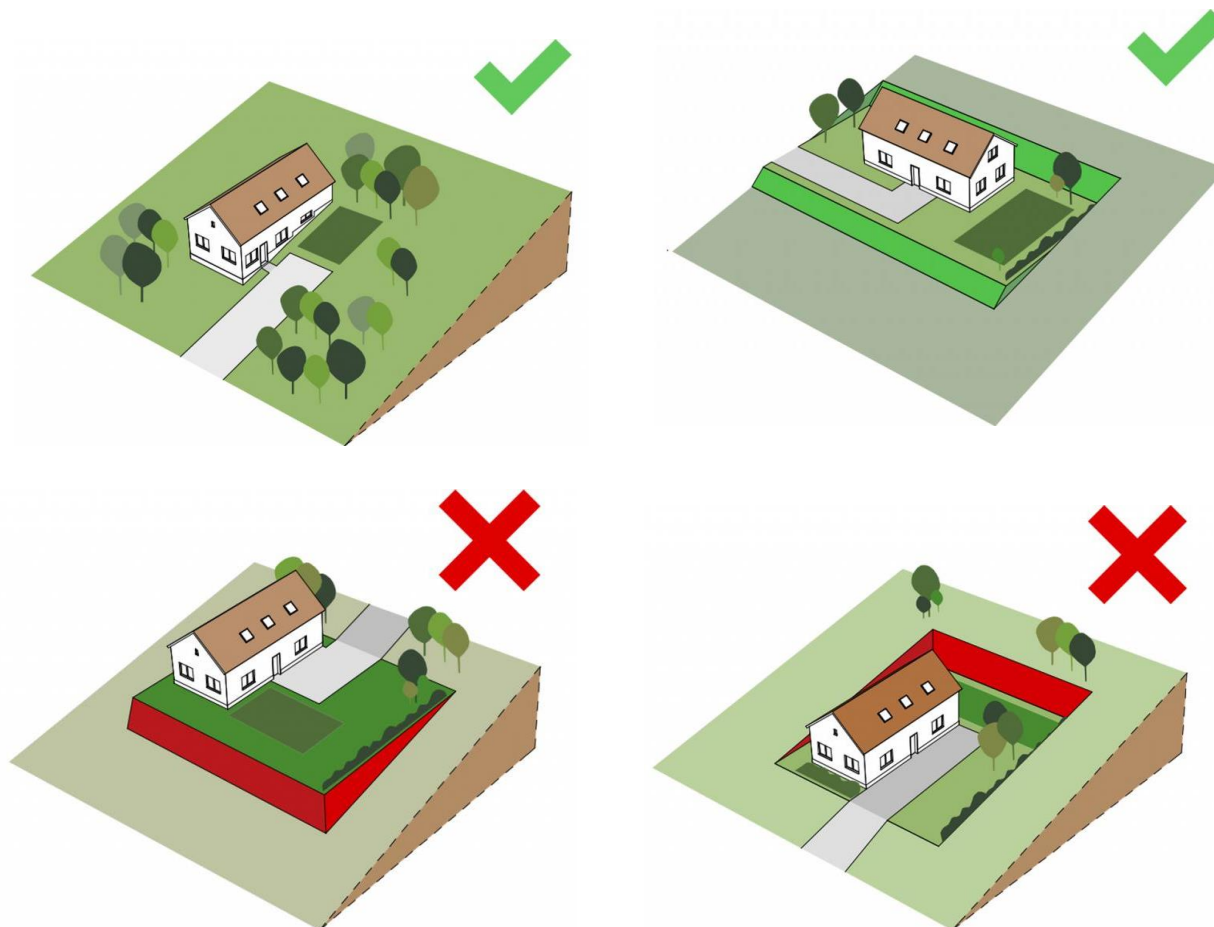

5.2-5.3 Kertes mezőgazdasági területekre, valamint a táj- és természetvédelmi területekre érintett területekre vonatkozó ajánlások:

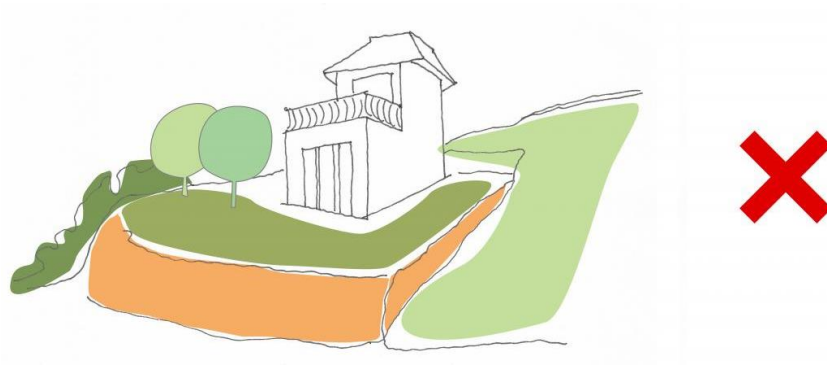
Az 5.1 pontban megfogalmazott ajánlásokon túl az alábbiakat javasolt figyelembe venni.

TEREPALAKÍTÁS

A település külterületei domborzati szempontból változatosnak tekinthetők. A patak völgy mellett kisebb dombok húzódnak. A tájkép védelmére ezért kellő hangsúlyt kell fektetni, az épületeket

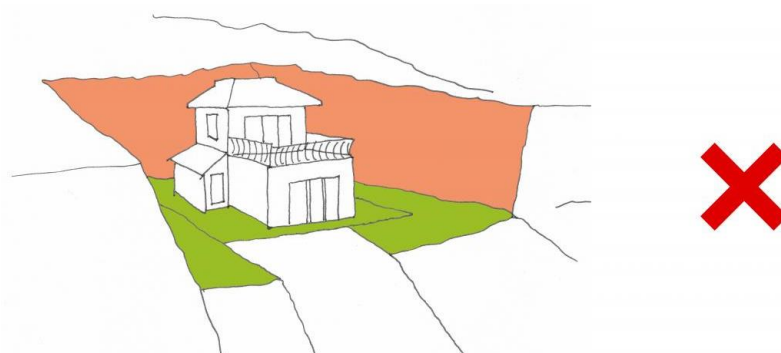
tájba illesztett módon kell elhelyezni. Terepbevágás esetén nem elfogadható az épület földbevágása, mert az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható és a közvetlen rálátás kedvezőtlen lesz. Nem elfogadható továbbá a ház teljes kiemelése sem, mivel így a ház feltűnő platóra kerül, kiemelkedik a környezetéből. A javasolt megoldás a ház részleges bevágása lehet. A munkálatok során kitermelt földdel egyenesre tölthető föl a telek így viszonylag kevés földet kell mozgatni. Ugyancsak javasolható, kiváló megoldás, ha a ház eleve a terepbe illesztve épül, kapcsolata így harmonikus a környezettel, a földmunka minimális, és a csapadékvíz elvezetése és az abból fakadó problémák is jól kezelhetők.

A terepre illesztésnél nem megfelelő, ha a terepre kiemeléssel helyezzük el a házat, nem illeszkedve a terepvonalhoz

A terepre való illesztéskor a megfelelően telepített, terepre ültetett épület alkalmazása megfelelő

A terepre illesztés nem megfelelő, ha a terepbe belevájjuk a házat egy nagy árkot képezve

TELEPÍTÉS

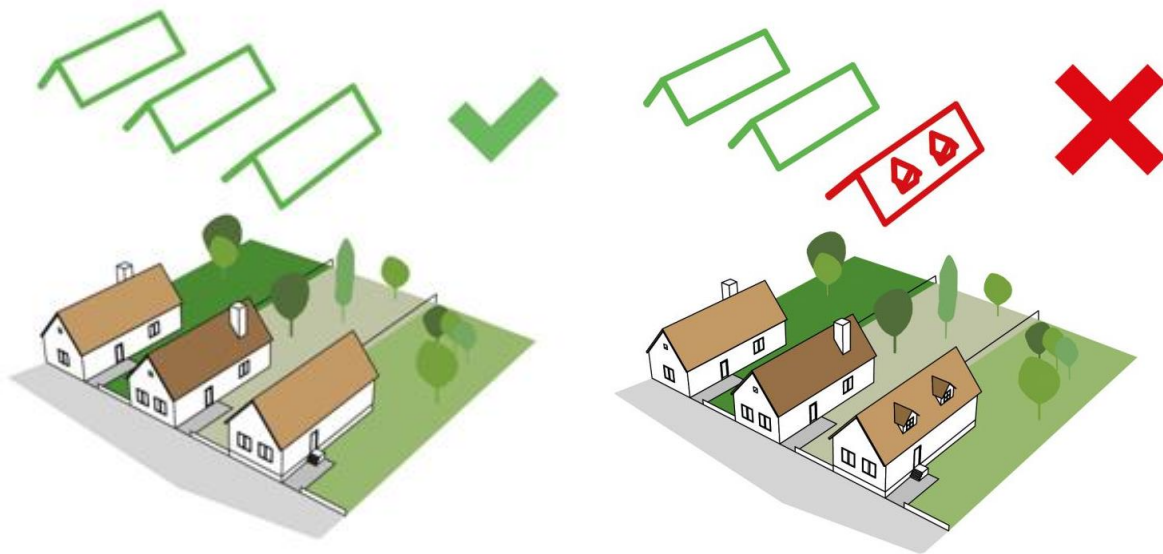
Az értékes mezőgazdasági- erdő külterületeken új épület esetén a szabadon álló laza beépítési mód ajánlott, és a tájképbe történő illesztés a legfontosabb építészeti szempont. A tájképvédelemmel érintett külterületi településrészekben fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást (építést és területhasználatot) megvalósítani, úgy hogy minél kisebb mértékben változtassunk a tájképben. Általánosan javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvása mellett. Az értékes tájkarakter megőrzését szolgálja a területhasználat és a telekszerkezet hosszú távú megőrzése. Tájképvédelmi szempont továbbá, hogy reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építményt, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elemet illetve építményt ne lehessen az érzékeny területeken elhelyezni.

Túlzó- nem kívánatos hivalkodó beépítés, amely tömegében, tetőszerkezetében és anyaghasználatában sem illeszkedik a környezetéhez

TETŐKIALAKÍTÁS

Tetőkialakítás tekintetében a falusias lakóterületen a már korábban megfogalmazott elvárások itt fokozottan érvényesek. Az épületeket egyszerű 40 fok körüli nyeregtetővel kell ellátni, szakmai elvárás, hogy a tetők héjalása csak és kizárólag hagyományos építőanyagok alkalmazásával, a helyi identitást és a meglévőséget figyelembe véve történjen. A lapos tetővel történő tájidegen kialakítás és a tetőtér kialakítás szintén nem elfogadott építészeti magatartás ezen érzékeny területeken.

A helyi természetvédelmi területen, védett természeti, tájképvédelmi terület övezetében a jelenlegi védett területhasználatot kell fenntartani az ökológia sokféleség biztosítása, valamint az élőhelyek védelme érdekében. Ezért a területen a természetvédelmi feladatok ellátását szolgáló épületen illetve építményen kívül más épület/építmény elhelyezése nem ajánlott.

5.4 A Közterületekre vonatkozó ajánlások: A jól kialakult, jó légtérarányú **közterületeket**, a lakóházak előtt burkolt járdát, mellette lévő kapubeállókat, a nyílt, burkolatlan felszíni vízelvezető árkot a kialakult állapotnak megfelelően kell fenntartani. A betonoszlopon lévő villanyközmű felszín alá történő kiváltása azonban indokolt lehet. A közterületeken értéket képvisel a nagyobb lombkorona átmérőjű faállomány, amelynek megőrzéséről gondoskodni szükséges.

6. Jó példák bemutatása: épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

TORNÁCOK

A népi építészet egyik könnyen felismerhető, jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos, vagy oszlop nélküli kialakítású tornác. A tornác kialakítására, elhelyezkedésére is számos, részleteiben eltérő megoldást találunk Ráksi településen. A tornác a folyosószerű, fedett, félig nyitott tér, amely az épület megfelelő

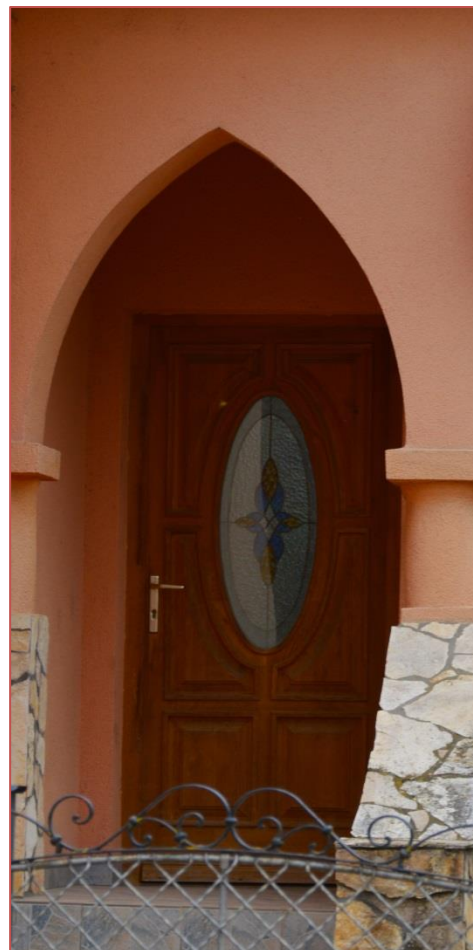
kelet- nyugati tájolása mellett átmenetet képez a kert és a ház között. Klimatizáló hatása nagyszerű, mert nyáron kiválóan árnyékol, télen viszont a megfelelő tájolás mellett nem állja útját az alacsonyan sütő napsugaraknak. Véd az esőtől, a hótól, a forróságtól az időjárás viszontagságaitól. A régi Ráksi házai favázis vagy oszlopos, oszlop nélküli tornácai szép, követendő példák lehetnek.

Rossz példa azonban a félig

befalazott tornácajtó nyílása. A félig befalazott tornácajtó eredeti állapotának visszaállítása, funkciójának helyreállítása fontos településképi feladat. A színezett üveges tornácajtók ékszerei a településképeknek és egy letűnt, de rendkívül értékes korszak ékkövei.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A Ráksira jellemző népi építészet házain fából készült,

kettős osztású ablakokat, ajtókat használtak. Leginkább elterjedt a barna, zöld, fekete színek. Az ablakok keretezések, az ablakpárkány, a 2 részes, 3 osztású ablakszárnyak jelentős építészeti értéket képviselnek. Rossz példa azonban, amikor a redőnyök elcsúfítja az ablak megjelenését, ezért belső tokos redőnyszerkezetű redőnyöket javasolt alkalmazni. A jellegzetes formájú oromzati padlásablak, nyílás a mai épületeknek is esztétikus megjelenést biztosít. Új épületek esetén célszerű osztott fa, víztiszta, vagy matt síküvegezéssel készült ablakokat választani. Az utcai homlokzaton

településképi szempontból is harmonikus látványt kelt a fából készült spaletta vagy zsalugáter alkalmazása. A redőnyszekrényeket célszerű csak beépített kivitelben létesíteni. A nyílászárók javasolt színe világos és középbarna, vagy fekete, esetleg olivazöld.

HOMLOKZATOK

A homlokzat az épület utcára, udvarra vagy kertre néző, nyílásokkal áttört és építészetileg többé-kevésbé gazdagon kiképzett fala, tágabb értelemben az ilyen falak (a tetőzettel együtt készült) geometrikus rajza is. A homlokzatok építészeti kialakításának a fő szempontja, hogy lehetőleg hűen tükrözzék vissza az épület belsejét, illetve határozottan, de mégis ne hivatkozónan tolmácsolják annak rendeltetését. Mindez leginkább a főhomlokzatra jellemző — szélességének és magasságának aránya, az emeleteket

elválasztó párkányok és nyílások elrendezése, a falfelületek kialakítása- díszítése, a lábazat és az ereszsatorna kialakítása fontos településképi szempont. Az utcai homlokzat az épület arca, ezért nagyon fontos az amit megjelenít. A harmonikus utcai homlokzat ékszere a településképnak, ezért annak megjelenése, anyaghasználata, minősége, igényessége kiemelkedő jelentőségű nem csak az épület tulajdonosa, hanem a tágabb közösség számára is. A település építészete első sorban a közterületek építészete: minden, amit a településből érzékelünk, a közterületek felől

érezkeljük. Az ingatlanfejlesztés ezért nem magán-ügy: a homlokzatok, mint térfalak

viszonya és kapcsolata az utca vonalához ill. a közterületekhez, a határfelületek és az érintkezési pontok kultúrája és az építészeti illeszkedés közügy, a települési építészet szerves része.

Anyaghasználat szempontjából a természetes anyagok - a kő, tégl, vakolt felületek, faburkolat részesítendőek előnyben. A magastető héjalása égetett agyagcserép sötétebb vagy világosabb árnyalata legyen. A falra futtatott növényzet kiegészítő védelmet nyújt a falnak.

Ezen védelem annak köszönhető, hogy a növények levélzete a falon tömör takarót alkot, ami gyengíti a falat érő időjárási hatásokat, másrészt csökkenti annak a fizikai és kémiai igénybevételét.

A befuttatott réteg alatt a falat nem veszi igénybe záporosó erodáló hatása, mert a növénytakaró felfogja és levezeti az esőt. Ez megvédi a falakat a mállástól, így a fal befuttatásával ritkábban válik szükségessé a fal felújítása.

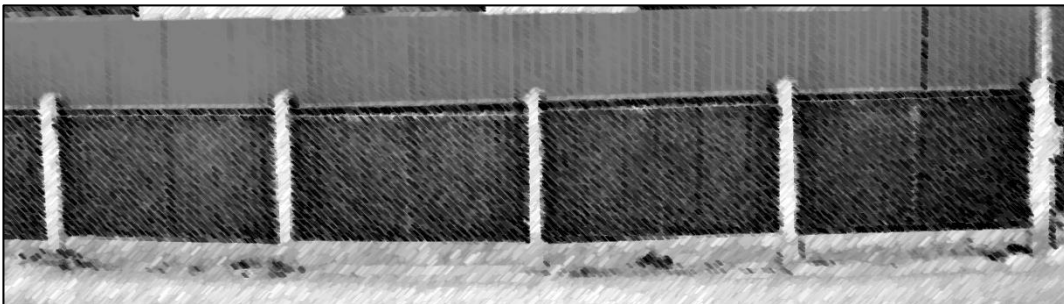

KERÍTÉSEK

Ráksi lakóterületen az utcafronti kerítések változatos képet mutatnak. A fémből készült, hegesztett áttört jellegűek a legnépszerűbbek, amelyekre fent láthatunk néhány példát. A kerítések kialakítása során bátran dolgozzunk a lakóépületünkönél is alkalmazott anyagokkal (fa, kő, tégl), színekkel: így még inkább harmonikusabb, egységesebb hatást érhetünk el. A bejárati kapu kialakításakor hangsúlyozzuk a belépés helyét, de kerüljük a túlzottan hivalkodó bejárati kialakítást és a harsány színeket, a tömör kialakítást. Kerüljük továbbá az utcafronti drótkerítést, a nádszövet kerítést, a nagy fémlemez táblákkal való takarást, valamint ez egyedileg tákolt nem kellő építészeti minőséget képviselő megoldásokat, mert annak megjelenése nem méltó a harmonikus településképhez. Ráksin a környező településeken hasonlóan gyakori megoldás a betonelemekből készült mives díszítésekkel tagolt kerítés is, amely a helyi identitás egyik fontos eleme.

UTCÁK

Fasorok, közterületi zöldfelület

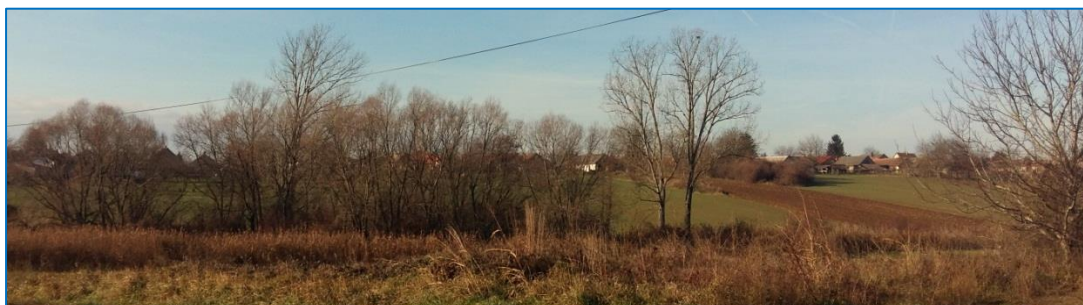
A közterületi zöldfelületek és az amúgy rendezett utcakép esztétikai adottságait nagy mértékben javítaná a kuszaság látszatát keltő légkábelek földkábelre cserélése.

A fasorok rendezik az utcaképet, de hasznuk nem csak esztétikai értékükben ragadható meg. A fasorok szálló por megkötő képessége és a nyári nagy melegben klímátizáló hatásuk sem elhanyagolható.

Táj- és településképi-védelmi okokból kettős fasorok telepítését javasoljuk a Fő utca, Rákóczi utca, Petőfi és Szabadság utca zöldfelületein az adottságok figyelembevételével.

- javasoljuk honos lombos fák (pl.: kislevelű hárs, mezei juhar, virágos kőris, stb.), hagyományos gyümölcstermőfák (meggy, szilva) ültetését
- fasornak az utcaképet határoló homlokzat magasságokhoz és a jelenleg meglévő légvezetékhez igazodó alacsony növekedésű fafajokat ajánljuk
- nem javasoljuk tájidegen és gyomosító fajok telepítését kerülni kell az allergén fajok alkalmazását

Mezővédő erdősávok, fasorok telepítését javasoljuk a kertek alján is.

Közpark

A település kijelölt zöldterületei és közparkjai - templom mellett, Petőfi utcában, Rákóczi utcában, a közút melletti részsű - elsősorban gondozott fásított gyepterületek. A zöldterületek funkcionális újragondolását javasoljuk a környező lakók igényeihez igazítva. A település legjelentősebb közparkja a Fő utca és Petőfi utca találkozásánál a patak parton található. A patakparti terület környezeti adottságaiból, helyzetéből és méretéből fakadóan kiváló lehetőségeket nyújt a pihenésre, falunapok lebonyolítására. Tovább fejlesztéséhez, funkcióbővítő tervezéséhez (felnőtt és gyermek játszóhelyek, a patak bevonása a park zöldfelületébe, stb...), kivitelezéséhez szakember bevonását javasoljuk.

Templomkert

A település helyi védett templomépülete körül kialakított kert rendezett gyepfelület. A templom előtti közterületi zöldfelületen smaragd tuják sorakoznak, akárcsak a kerten belül, ahol szintén az életfák találhatók.

Javasoljuk a kerten belül, a kőkeresztek lábánál látható rózsaágyások tovább gondolását, fejlesztését a keresztény növénysszimbolika lelket melengető virágzó gyógynövényeinek (zsálya, levendula, palástfű, Mária-level, stb...) beültetésével.

Piacterülete

A település keleti határában, megkapó táji környezetben, egy patak völgyben helyezkedik el a különleges területekhez sorolt magánkézen lévő zöldfelület. Javasoljuk, hogy az igényes építészeti kialakításhoz igazodó, a nagy szabad tereket tiszteltben tartó háromszintű növényzet telepítése történjen elsősorban a szegélyterületeken.

KERTEK

A kert az ember eredendő otthona, édenkerti állapota. A kertben az ember a kozmikus egésszel összeköttetésbe kerül. A kert az embert az éggel és a földdel, az elmúlással és az újraéléssel, az élet örökösforgásával kapcsolja össze. A parasztkert a mindennapi munka, a megélhetés színtere, az emberi lét hármasságának szimbóluma. A keskeny telkeken az lakóházak keskeny előkerttel épültek az utcavonalra, ezért a virágos kiskert a legtöbb portán ráfordult az épületre. A hagyományosan leányok gondozta kiskert a virágsszimbólika gazdag tárházával, az őt gondozó leányról mindent elmesélt. Ma inkább a ház asszonyáról árulkodik. Az oldalkertek a veteményes és gyümölcsös kertje a legtöbb helyen sajnos megkopott, helyét a nyírt pázsit foglalja el. A lakóház mögötti gazdasági épületegyüttes a hátsókertre nyit, onnan pedig feltáru

határ, a szántókkal, a vízfolyásokat kísérő fűzligetekkel, így jön létre ember-kert-táj harmonikus kapcsolata.

Javasoljuk, hogy az elhagyott, elhanyagolt kertek újra élesztése a táji és építészeti környezethez harmonikusan illeszkedő parasztkerti hagyományokat követve történjék. Az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat a déli kitettségű falak közelébe ültessünk. Alapszabály, hogy a telek területének 50%-a zöldfelület kell, hogy maradjon.

ERDŐ

A községhatár erdőterületei É-on helyezkednek el. A nagy összefüggő mesebeli erdők tájképi védelem alatt állnak, így nem csak a település számára, de a tájegység egészében is komoly értéket

képviselnek. A Külső-Somogyi táj jellegzetes erdőtársulásainak a gyertyános tölgyeseknek teljes színtettségükben való megtartása, a szegélyeken meg-megjelenő özönnövények visszaszorítása az erdőkezelés fontos feladata. Szakemberek bevonását javasoljuk az ökoturisztikai fejlesztési célok eléréséhez.

VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLETEK

A patakokat és a halastavat kísérő part menti ligeterdők és rétek, gyeptársulások területén a honos állat- és növényvilág védelme, a terület fejlesztése, ökoturisztikai célú hasznosítása a természetvédelmi területekre vonatkozó törvény betartásával lehetséges.

Az árkok, vízfolyások jókarban-tartásáról gondoskodni kell.

Fenntartásuk során mérnökbiológiai módszerek alkalmazásával biztosítani kell természetközeli állapot kialakulását.

A vízfolyások vízminőségének védelmét elősegítheti a kijelölt parti kezelőszávon túli partszakaszok fűzligeteinek szakszerű kezelése, esetleges újratelepítése.

MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK

A település jelentős mezőgazdasági területekkel rendelkezik. Bár a szántókon erózió nem látható, a völgyekben húzódó vízfolyások, valamint a termőföldek minőségének védelme miatt azonban a mezőgazdasági területeken törekedni kell a termőhelyi

adottságokhoz igazodó földhasználatra, környezet- és tájgazdálkodásra, a környezetkímélő gazdálkodási módok alkalmazására. A tábla szegélyeken javasoljuk a biotóp hálózat mára megkopott elemeinek újra telepítését. A víz- és szél-erózió csökkentése mezővédő erdősávok, cserjesorok, újratelepítésével elősegíthető.

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK

Temető

A példaértékűen gondozott temető zöldfelületi rendszerének javasolt fejlesztési iránya a parcellamezők széleinek és a belső, sorok közötti utak fásítása lehet. A temető jelenlegi növényállománya elsősorban az idősödő vadgesztenyékre és a ravatalozó körüli, láthatóan betegeskedő

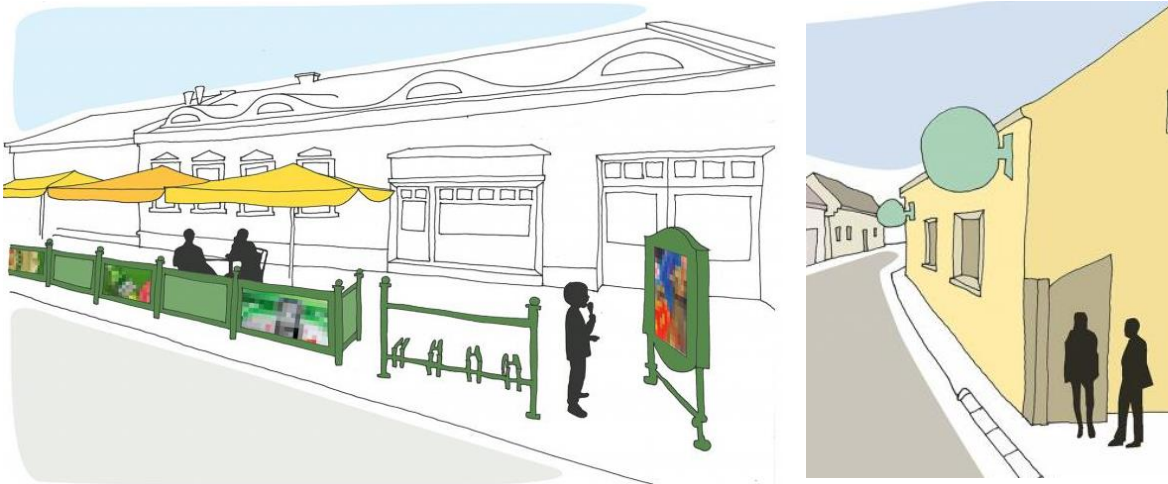
tujákra épül. Ha elérkezik a tuják, avagy életfák cseréjének ideje, akkor javasoljuk, hogy az ökológiai adottságokhoz jobban alkalmazkodó tiszafa- és borókafélékből válasszanak a telepítés lebonyolítóit. A tiszafák és borókák is, mint örökzöldek a tujákhoz hasonlóan a szellem örökkévalóságának szimbólumai. A sírmezők környezetében a szeretet hársfáit ajánljuk ültetésre, melyek tájegység honos növényei, így jól alkalmazkodnak a temető terület adottságaihoz.

Sportpálya

A sportpálya a falu életében nem csak a labdajátékokról szól. A hétvégi meccs, vagy az edzés alkalom arra, hogy a falu apraja-nagyja a pálya szélén összejöjjön. A pálya fejlesztéseként az Ételekhatár fásítása és a Dózsa György utca felőli részen, a fasor mellett nagyobb számban pihenőpadok kihelyezését is javasoljuk.

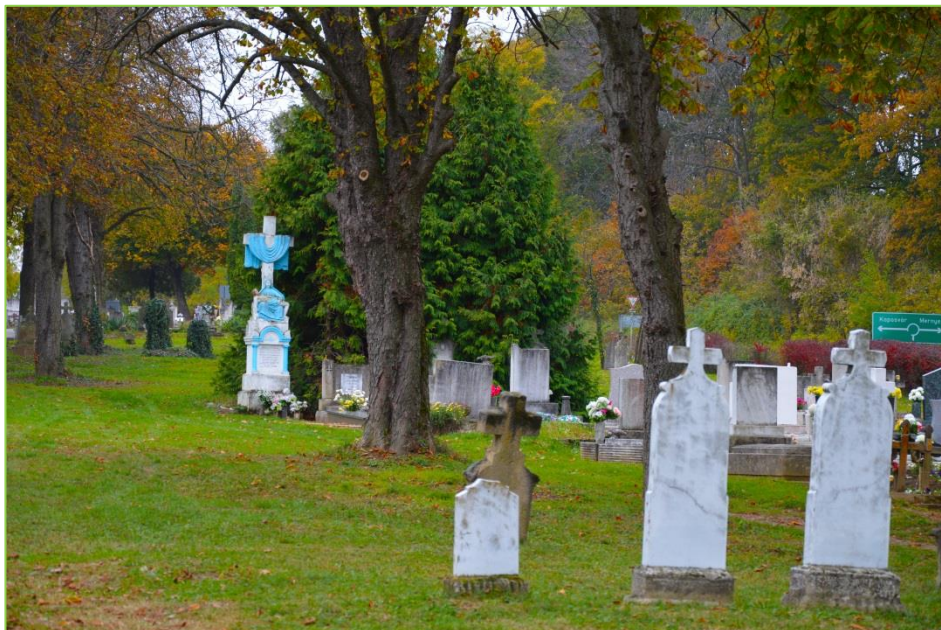
7. Jó példák bemutatása: sajátos építményszerűség, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. Feladatuk elsősorban a figyelemfelkeltés, a tájékoztatás, amellyel szemben alapvető elvárás, hogy az utcaképbe illő legyen. Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy alkalmazkodjon az épület megjelenéséhez, anyaghasználatához. A helyi védett természeti területen reklámhordozó elhelyezése nem javasolt.

8. Jó példák bemutatása a helyi lakosság által kitöltött kérdőívek alapján Ráksi településen:

IMPRESSZUM

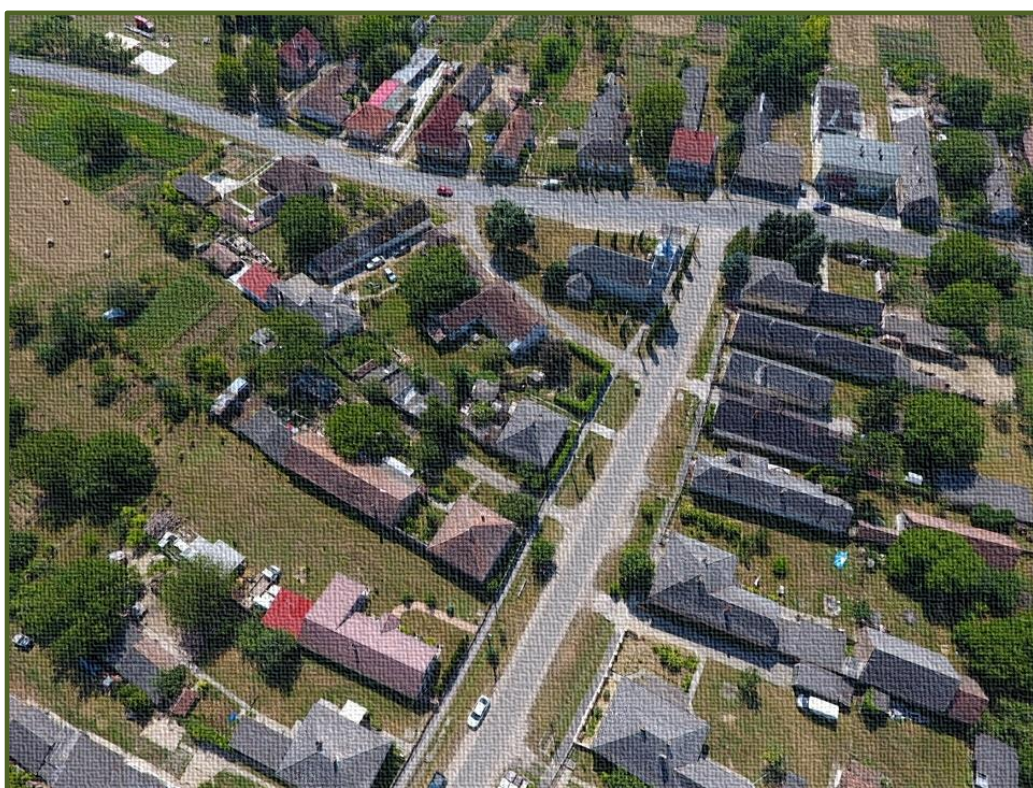
Készíttette:

Ráksi Község Önkormányzata
7464 Ráksi,
Fő u. 18.

Szerzők:

Virányi Építész Stúdió Kft.
Készítették: Szabó Anita, Horváth Szabolcs, Müller Krisztina

Kelt: 2017. december 12.

[illegible]